

עיר	ירושלים	בני ברק	מודיעין ע.	חיפה	ב. שמש	אלעד	ב"ש	צפת	ביתר ע.
כניסת שבת	16:20	16:35	16:29	16:26	16:19	16:28	16:39	16:27	16:20
יציאת שבת	17:35	17:36	17:35	17:34	17:36	17:36	17:38	17:32	17:36
ר"ת	18:13	18:09	18:11	18:08	18:12	18:10	18:14	18:04	18:13

בס"ד לקראת שבת מלאכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

פרשת בא כז - טבת - ד שבט | דף היומי - שבועת מו - עבודה זרה ה | משנה ברוה - סימן רצ"א טעף הו עד סימן רצ"ז טעף ב | מוסר - חומת דת פרק י"ח ומצא לפי זה בפשיטת עד מאמר שני " ויש עוד שיחשבו" | קניי הכנה - פרק ב משנה טו יצי שמתן אומר עד משנה יב יצל מעשיך יהיו לעם שמים

יום המישי כ"ד טבת תשע"ח | פניני פרשת וארא | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה

מאמר מדי שבוע למנויי חוברת כל העלונים

Dirshu
דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה

היה אחד שאמר שקרים בשמי, והייתה לי תרעומת גדולה עליו. אבל אח"כ חשבתי, מה יצא לי מזה שלא אמחול לו? גם דנתי אותו לכף זכות, שהוא לא היה משקר במזיד, אלא כיון שהיה רגזן בטבעו, ממילא לא שמע טוב

מזן הגראי"ל שטיינמן זיע"א על הכעס ואיך ניצלים ממנו

מוחל לו במחילה גמורה, שינוח בשלום על משכבו".
כשציערו את רבינו בענין מסוים אמר: "יכול להיות לי כעס בלב, וע"ז אני עובד בימים אלו, שאף כעס הלב לא יהיה".
ושח הרמ"ש: "בזכרוני מלפני יותר משלושים שנה, שסיפר לי א' מגדולי תלמידיו של רבינו, שכשדיבר עמו רבינו בענין מידת הכעס, אמר 'כבר עשרים שנה שאני מנסה לעקור מעצמי מידה רעה זו!'. ופ"א אמר להר"י לוינשטיין: 'לפעמים כשאומרים לי דברים שמכעיסים אותי, אני אומר איזה 'וויץ' כדי להסיר ממני את הכעס".

מאות תעניות

כתוב ב'מעלות התורה' שעל כעס צריך מאה עשרים תעניות ע"פ האריז"ל, וא"כ אין לדבר סוף אפי' כל החיים לא יספיק. בדור האחרון התיקון ע"י התורה, אין כח לצום, ויש להבין, למה אז לא היה מספיק תורה? וי"ל. והנה אם הוא יודע שאם יתענה מאה וחמישים יום ודאי שיכעס שוב, מה ירוויח?

בספר 'עץ החיים' (ק"ד), מובא על אדם שעושה תעניות. שאלו את הרב ז"ל, אם בעת התשובה יאכל מים עם גריסים מבושלים? השיב לו: "אם יודע בנפשו שיכול להסתפק בלא חמין ותבשיל, אז טוב יותר שיסתפק בפת ומים, כי אם יתיר לו איזה תבשיל אזי יהיה מנוסה בזה, כי לפעמים התבשיל שלא כרצונו, או שלא יהא מבושל או באיזה ענין אחר, עד שישגהו היצר בענין קפיא וכעס ח"ו, ויתפסנו לא פחות בלבו ח"ו, עכ"ל.

המיוחד בכעס, כמו שכתוב (נדרים כב) ש"כל הכועס כל מיני גיהנום שולטים בו", כי זה מביא להרבה עבירות. כמש"כ באגרת הרמב"ן, ש"הכעס היא מידה רעה להחטיא בני אדם", ורבינו יונה בשע"ת (ש"א אות ט"ז) כתב: "ובעל הכעס עלול לפשעים ומופקר לנזקים".

מניעת הכעס

מטין בשם הגרי"ס שאמר שמי שכועס וחפץ להסיר כעסו, יחשוב כך: דהנה בדרך כלל מה שאדם כועס, הוא בגלל שלא עשו רצונו, והרי מי שיש בו יר"ש דבריו נשמעים, ואם לא שמעו ע"כ שהוא בעצמו ירא שמיים, וא"כ אין לו לכעוס כי אם על עצמו...

להנצל מהכעס

פלוני שאל את רבינו זיע"א, אם שייך בכלל להפטר מכעס? והשיב לו: "אם יגידו לך שאם לא תכעס תקבל מיליון דולר, ואפילו אלף דולר, וודאי לא תכעס, אלא שברגע שאדם רוצה לכעוס שוכח מהכול וחושב שנשאר בלי

המשך בעמוד 11 <<<

"ויט אהרן את ידו על מימי מצרים ותעל הצפרדע" (וארא ה', ב')

כתב ה'ברכת פרץ': "פרש"י ז"ל צפרדע אחת הייתה, והיו מכין אותה והיא מתזת נחילין נחילין, וכ"ה במדרש תנחומא שהיו המצריים מכין אותה והיא מתזת וכו' והנה כשראו המצרים המכים אותה כי עי"ז מוסיפה להתז צפרדעים הרבה, הלא הדעת נותן שצריכים להפסיק מלהכותה, כדי שלא להרבות השרצים הללו.

"אבל מה מידת הכעס אומרת: אדרבה, מכיון שמוסיפה להתז, כל שכן וכ"ש שצריכים להוסיף להתנקם ממנה, ולהכותה ככל האפשר. וכל שהוסיפה להתז, הוסיפו לכעוס וחמתם בערה

בהם, וכך חזר חלילה הם הוסיפו להכות ולהתנקם, והיא הוסיפה להתז נחילין נחילין, עד כי 'ותכס את ארץ מצרים'. וכך הוא בכל מקום שכועסים, כי אם ישמעו חרפתם ולא ישיבו, ישתק הדבר לאט לאט, אבל כשמשיבים לשכנגדו, הרי הוא מוסיף להשיב לעומתו כהנה וכהנה, וכל מה שיוסיף להתנקם, גם הלה יוסיף לעומתו ככל האפשר. ואם כן הדעת נותן שטוב ויפה לו לא להיטפל עם זה שציערו, ולעבור בשתיקה עד יעבור זעם. אבל מידת הכעס אומרת: 'וכי אנוכי אשתוק על זאת?', ומתחיל להשיב או להתנקם, וגם שכנגדו הולך ומוסיף, ומידת הכעס שלו אומרת שיש להשיב מנה אחת אפיים וכך לעולם, וסופו כמכת הצפרדעים במצרים,"

עכ"ד הברכת פרץ. נביא כאן כמה עניינים והדרכות מרבינו להינצל ממידת הכעס:

הכועס שומע דברים אחרים

שח רבינו: "היה אחד שאמר שקרים בשמי, והייתה לי תרעומת גדולה עליו. אבל אח"כ חשבתי מה יצא לי מזה שלא אמחול לו? גם דנתי אותו לכף זכות, שהוא לא היה משקר במזיד, אלא כיון שהיה רגזן בטבעו, ממילא לא שמע טוב. אדם שהוא בכעס בטוח שהוא צודק, ואינו מדקדק ושם אל ליבו למה שאחרים אומרים לו [וכמו שמצינו בגמ' (שבועות כו, א) דמר מישתבע דהכי אמר ומר מישתבע דהכי, דכל אחד היה משוכנע דכך שמע]. (ואמר: "אני

במקום שנקבע לפגישה המתין סבא הסטייפלער למדוברת, אולם הם התאחרו, ועל כן החליט להפיג את עייפותו - קרא קריאת שמע, בירך 'המפיל', והנה הודיעוהו כי הנערה הגיעה... מה עשה? כדי שלא תהיה ברכת 'המפיל' לבטלה, סימן להם בידו שעליו לשכב לשינה מועטת

הרבנית ר. צביון על סבא הסטייפלער וסבתא שבנו את ביתם

'ויקח עמרים את יוכבד דדתו לו לאשה' (שמות ו', כ')

'פתק עם מחיר גבוה'

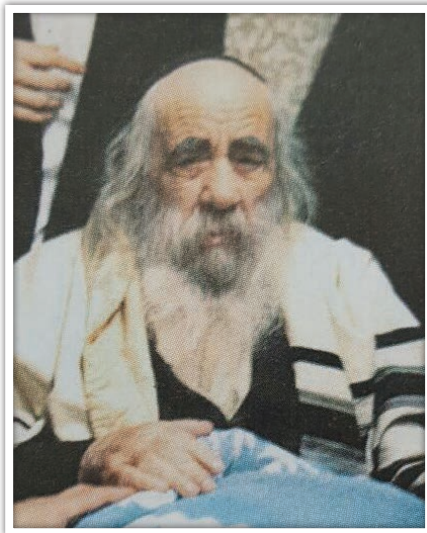
לאחר הפגישה בין סבא לסבתא לא מיהרה סבתא לענות תשובה חיובית. החזון איש, שהכיר בגדלותו של הבחור, כתב לה בלשונו הציורית: "לכל דבר בעלם מוצמד פתק שבו נכתב מחירו; המחיר שכתוב על הפתק המוצמד לסטייפלר היה גבוה מאד..."

החזון איש הוא שיזם את השידוך, והוא שדחף ועודד את אחותו להשיב להצעה בחיוב.

בפגישתם סיפר סבא לסבתא כי הוא לוקה בשמיעתו (הליקוי היה עדיין קל, וסבתא עצמה לא חשה בו). סבתא שאלה את אחיה החזון איש האם יש לחשוש מכך, והוא השיב לה: "הוא אכן אינו שומע היטב, אך 'עוד ישמעו לו'..."

מובן כי כל ענייני השידוך התנהלו בין משפחת קרליץ לבין הסטייפלר עצמו, שהרי אביו נפטר שנים רבות קודם לכן, ואמו התגוררה ברוסיה שמעבר לגבול.

בחודש אב תרפ"ו, נערך בוילנא מעמד כתיבת התנאים של סבא וסבתא קנייבסקי. מסתבר של'צד החתן' - שכלל רק את החתן עצמו

- לא היה לתת דבר להוצאות החתונה...

קיים מכתב מהחזון איש לסבא, שבו כותב החזון איש כי משפחת הכלה מתעדת לשלוח לו כסף לשם תפירת המלבושים העליונים, ואילו בהכנת שאר הבגדים יעסקו הם בוילנא ובקוסובה, על פי המידות שישלח להם. נראה שהחזון איש חשש כי הסטייפלר, בהיותו נובהרדוקאי, יזלזל בבגדים, ועל כן כתב לו כי יקפיד על 'חייט מומחה ביופי התבנית המודרני'. הוא הוסיף לבאר כי באומרו 'מודרני', כוונתו לדברים הנהוגים גם בבגדי תלמידי חכמים. החתונה התקיימה בסוף חורף תרפ"ז, והשתתפו בה חבריו של סבא הסטייפלר מיישיבת נובהרדוק בביאליסטוק. אחד החברים היה בחור בשם מתתיהו זאבת שצ'יגל. כיתר המשתתפים נחשף הוא לראשונה לדמותו של החזון איש, שעשתה עליו רושם כביר. להיכרות זו הייתה השפעה מרחיקת לכת.

מסדר הקידושין היה הגאון רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל, רבה של וילנא. רבי חיים עוזר הכיר את הסטייפלר והעריכו מאד. כאמור, שנתיים קודם לכן כתב רבי חיים עוזר הסכמה לספרו הראשון 'שערי תבונה'. זמן מסוים אחר החתונה למד סבא הסטייפלר בכולל של רבי חיים עוזר, שהתבטא עליו כי הוא ואברך נוסף הם המצוינים ביותר בכולל.

(מתוך הספר הנפלא 'בית אמי')

כשהגיעו לסבא הסטייפלר את בתו הצעירה של הרב מקוסובה, כבר הייתה משפחתה של המדוברת מוכרת לו. שנים מספר קודם לכן, כאשר הוזמן לוועדת הגיוס של הצבא הפולני, פקד הסטייפלר את בתיים של גדולי התורה בפולין, וקיבל את ברכתם לשחרורו. בעוברו בברנוביץ' נכנס אל הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, והם שוחחו ביניהם בדברי תורה. לבקשתו של רבי אלחנן, למד עמו סבא בסדר טהרות. הלימוד בחברותא נמשך מספר ימים, שבהם עמד רבי אלחנן על גדולתו בתורה. לאחר מכן, כשפנה סבא להמשיך בדרכו, הציע לו רבי אלחנן שידוך, אולם סבא השיבו כי עתה אין הוא פנוי לשידוכין, ואם ישוב מן הצבא בשלום, ידונו בדבר שנית.

כעבור מספר שנים הציעו לסבא את בתו של הרב מקוסובה. רבי שמריהו יוסף קרליץ נפטר תשע שנים קודם לכן, ובניו הגדולים טיפלו בהצעות השידוכים של אחותם היתומה. עתה נזכר סבא בהצעתו של רבי אלחנן: 'אחת מבנותיו של הרב מקוסובה, צנועה וחסודה, גדושה ביראת שמים', וענה בחיוב להצעה

ירא שמים מרבים

כבר מהרגע הראשון נוכחה משפחת קרליץ ביראת השמים המופלגת של סבא הסטייפלר. לאחר שהוצע השידוך נקבעה פגישה בין סבא למדוברת. סבתא הגיעה למקום הפגישה, וגילתה לתדהמתה כי הבחור, שהקדים לבוא, פורש זה עתה לשינה...

מאוחר יותר התבררה הסיבה לדבר: הסטייפלר היה רגיל לסדרי לימוד ארוכים שנמשכו שעות רבות. פעמים רבות היה נותן תנומה לעפעפיו רק לאחר יומיים של לימוד, כלומר יום ולילה ויום רצופים. אף קודם שיצא לפגישה עם סבתא ישב ולמד שעות ארוכות, כשהוא מתכנן לעצום את עיניו במהלך הנסיעה ברכבת, אולם כשעלה לרכבת, גילה כי המושבים מרופדים. סבא חשש שמא יש בהם שעטנז, ועל כן עמד במשך כל הנסיעה, כשהוא ממשיך לשנן את תלמודו.

במקום שנקבע לפגישה המתין סבא למדוברת, שהייתה אמורה להגיע בלוויית אחיה רבי מאיר, אולם הם התאחרו, ועל כן החליט להפיג קמעה את עייפותו הרבה - קרא קריאת שמע, בירך 'המפיל', והנה הודיעוהו כי הנערה הגיעה... מה עשה? כדי שלא תהיה ברכת 'המפיל' לבטלה, סימן להם בידו שעליו לשכב לשינה מועטת.

סבתא סיפרה כי בפגישתם זו, שח לה סבא על המכות שספג בהיותו בצבא הרוסי, משום שמיאן לחלל שבת. הוא אמר לה כי נהנה הנאה רוחנית גדולה ממכות אלו, ובחן האם היא מבינה את משמעות ההנאה ומסוגלת לחוות אותה...

מעשה אחר המבטא את זהירותו והקפדתו של סבא הסטייפלר בכל מצב, אירע בתקופת האירוסין, בחג הסוכות תרפ"ז:

הסטייפלר הוזמן להתארח בחג אצל רבי מאיר, גיסו הגדול. הימים, ועוד יותר הלילות, היו קרים במיוחד, ורק הסטייפלר ההין לישון בסוכה. מפני חששות שונים של איסור ייחוד ביקש שינעלו את דלת הסוכה מבחוץ. באמצע הלילה החלה סערה גדולה, וגשמי זעף הציפו את הסוכה. הסטייפלר נמנע מהלעיר את בני הבית הישנים - הוא נשאר בסוכה המוצפת, כשהוא הולך נורטב עד לשד עצמותיו, עד שאי-מי הקיץ משנתו ופתח לו את הדלת...

אבי היה סוחר גדול וישר כמו סרגל. אבי ואדם נוסף הצטרפו להשקעה בפטנט השוודי שנקרא 'איטונג', כשותפים, הרבה מאוד זמן עבר, ולא ראו רווחים והכנסות. הלך אבי אל מרן ה'חזון איש' וצוק"ל ואמר לו: "אני רוצה לעשות דין תורה עם השותפים שלי, ואני מבקש שהרב יהיה הבורר". אמר לו ה'חזון איש': "לא משתלם לך, לך תעשה פשרה איתם". אבי קפץ ואמר: "מה? זאת אומרת שאני לא צודק?"

הגה"ח רבי אריה שכטר על הנהגותיו של "איש אמת"

אני רוצה להגיד לכם דברים לא כל כך מקובלים כיום, שהוא אמר לי. הוא אמר: "בשקר הראשון שאני אתפוס אותך, אני אעניש אותך מאוד מאוד בחומרה. ולמה? משום שאני לא אראה אותך כשקרן אלא כרוצח. הרוצח לא התחיל עם רצח, הוא התחיל עם שקר, ואחר כך הוא גנב, עד שהוא נעשה רוצח. אני בשקר הראשון כבר רואה אותך רוצח!". הוא היה אבא נפלא ואוהב, אבל על שקר הוא לא התפשר. "אם עשית משהו לא טוב, תבוא ותספר לי את האמת. אני, בתור אבא, חייב להוציא אותך מכל בוץ. אתה לא מלאך, בני אדם הם בני אדם. גם מבוגרים טועים ועושים שטויות, וילדים ודאי נכשלים לפעמים. תמיד אתה יכול לבוא ולספר לי את האמת, גם אם היא לא נעימה, ואעשה כל מה שאני יכול כדי לעזור לך. אבל בלי שקר! אוי ואבוי לך אם תגיד שקר".

עוד הוא אמר לי: "למה בן אדם משקר? כי הוא רוצה להתחמק. אבל זה לא יעזור לו, סוף גנב לתליה. לעומת זאת, אם הוא ילך עם האמת, הוא יחדור אפילו דרך קירות של פלדה!"

אני מסתובב בעולם כבר עשרות רבות של שנים. התגלגלתי מאות פעמים במטוסים. שליחויות על גבי שליחויות הטילו עלי. הרבה פעמים קרה לי שהעמידו אותי בפני קיר - הייתי חייב להגיד או אמת או שקר. היסוד שאבי לימד אותי, שעם האמת אפשר לחדור דרך קירות של פלדה - עובד כמו שעון! לא פעם ולא פעמיים היה נראה, שאם אגיד את האמת אני אבוד, ועל ידי שקר יסתדרו כל העניינים. אבל תמיד אמרתי את האמת, ובסוף שמחתי על שאמרתי את האמת.

דווקא כך דברים הסתדרו. אתה לא חייב לשפוך ולספר כל דבר. אל תהיה 'יאכנע', אל תספר הכל, רק מה שאתה חייב. אבל כשאין לך ברירה, ואתה מוכרח לענות 'כן' או 'לא', אל תגיד שקר! עם שקר לא תצליח! השקר - אין לו רגלים... במדרש מובא, שבשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לנח שיכניס שניים שניים מכל החי אל התיבה, נכנסו כל אחד וכן זוגו עמו. בא השקר ורצה להיכנס, אמר לו נח: "אין אתה יכול להיכנס, אלא אם כן תמצא לך בן זוג". הלך השקר, ופגע בפחתא [-פחת, הפסד], והציע לו להיות לו לבן זוג. אמר לו פחתא: "ומה אקבל בשכרי?", אמר לו: "כל מה שאעשה הוא שלך". נתרצה לו ונכנסו שניהם אל התיבה. כיון שיצאו, היה השקר פועל ועושה, ופחתא היה נוטל כל מה שעשה. בא השקר וחיפש את מה שיצר, ולא מצאו. כששאל את פחתא לאן נעלמו כל מעשיו, אמר לו: "וכי לא כך וכך סיכמנו, שכל מה שתעשה אטול בשכרי?". לא היה לשקר פתחון פה, ועל זה נאמר: "והרה עמל וילד שקר".

ה"חפץ חיים זצ"ל כותב, שההסכם הזה שריר וקיים עד היום. כל מי שמרוויח כסף באופן לא ישר, באמצעות שקר וגזל - מפסיד את הכל, וכן נאמר בפסוק בירמיהו (י"ז, י"א): "עושה עושר ולא במשפט, בחצי ימיו יעזבנו".

(מתוך "אריה שאג" ימים נוראים)

"רק אל יסוף פְרֵעָה הַתֵּל" (שמות ה', כ"ה)
אבי ז"ל היה איש נפלא.

גרנו בתל אביב בכיכר המושבות, ברחוב העליה. ביתנו היה בית של הכנסת אורחים. היינו שנים-עשר ילדים, ותמיד היה בבית ובלב מקום לאורחים. הרבה אדמו"רים באו להתאכסן אצלנו, כי אבי היה ירא שמים וישר לב. אבא ז"ל לא היה ממתין שיבואו אורחים, אלא היה הולך לחפש אותם. היה צועד לתחנה של מוניות השרות שמביאות נוסעים מירושלים, והיה מזמין את האנשים להתאכסן אצלנו.

הוא היה סוחר גדול וישר כמו סרגל. עד היום, אתם יכולים לראות בדרך פתח תקווה שלט גדול, "יעקב שכטר ובניו". בן דוד של אמי הביא לארץ את הפטנט השוודי שנקרא 'איטונג', ואבי ואדם נוסף הצטרפו אליו כשותפים,

הרבה מאוד זמן עבר, ולא ראו שום התפתחות בעניין ה'איטונג'. השקיעו והשקיעו סכומי כסף אדירים, ולא ראו שום רווחים ושום הכנסות. אבי הגיע למסקנה, שמדובר ב'בגדי המלך החדשים', ושגם אם ימתין עוד עשרות שנים לא ירוויח כלום. הוא רק ימשיך להפסיד כל חודש. מה עשה?

הלך אל מרן ה'חזון איש'

וצוק"ל ואמר לו: "אני רוצה לעשות דין תורה עם השותפים שלי, ואני מבקש שהרב יהיה הבורר". אמר לו ה'חזון איש': "לא משתלם לך, לך תעשה פשרה איתם". אבי קפץ ואמר: "מה? זאת אומרת שאני לא צודק? אם אני לא צודק, אני אקח כסף של מישהו אחר שלא מגיע לי? חס וחלילה! לא, לכן איני מסכים לפשרה - אני מוכרח לדעת את האמת. אם אני לא צודק, אני רוצה להחזיר לאחרים, ולא ליהנות בפרוטה מכסף שלא שלי, חס ושלוש! לכן אני מבקש מהרב שיסכים לקבל אותנו לדין תורה, ואם אני לא צודק - בשמחה אציית לדברי הרב".

ה'חזון איש' שמע כך, והסכים. באו אליו לדין תורה, ופסק לרעת אבי. היה מדובר בסכום של חמישים אלף לירות שטרלינג, הון תועפות. זה היה כמעט חצי מהרוש של אבי. אתם יודעים מה הייתה התגובה של אבא שלי אחרי שפסקו לרעתו? אתם יודעים מה הוא עשה אחרי שהפסיד הפסד ענק כזה?

אני זוכר אותו רוקד משמחה במשך שבועיים!

"ברוך ה'", הוא אמר, וחזר ואמר. "ברוך ה', שלא נכשלתי בלקיחת כסף של מישהו אחר". אין למה, ואין אולי. אם ה'חזון איש' אמר שהוא לא צודק, ברור לו לגמרי שהוא לא צודק! והוא מאושר שזכה לשמע את האמת, ולנהוג ביושר בהתאם לזה!

כזה היה אבי, וכך הוא לימד אותנו.

באותה תקופה קנה רבינו את הקרקע שעליה עומד בית מדרש 'פרידמן', ללא שהשיג עליה עדיין שום תורם. הוא סיפר שאלו שמסייעים לו במלאכת הקודש, לא היו מרוצים מכך שהוא ניגש לבנות בלי שקיבל תרומה. כשנסע לחו"ל לדינר שערכה הישיבה, ודיבר עם נדיבים לתרום לו את קניית הקרקע, לא קיבל מהם תשובה

הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, ממחיש איך מתנהגים ב"והצנע לכת עם אלוקיך"

הגדול של הבניה. כששמע רבינו את הדברים, הוקל לו מאד. מיד כשקיבל את הבשורה, התקשר רבינו לכמה מעמיתיו בהנהלת הישיבה, וסיפר להם שהגיעה תרומה גדולה מאוד לשלם את כל תשלום הקרקע. לאחר כמה ימים התברר שהנדיב יכול לתת את התרומה רק בתשלומים, ושוב נפל העול, אמנם הזמני, על צווארו של רבינו. אמר רבינו לבחורים: "ברוך השם, גם בתשלומים זה חסד גדול מהקב"ה. אולם תדעו, שהסיבה שלא קיבלתי את התרומה בתשלום אחד, מה שהיה מקל עלי מאד, היה מפני שהתקשרתי לספר על כך והתגאיתי!".

מספר רבי מרדכי: "כאב לי לשמוע שרבינו משפיל את עצמו בסיפורים אלו לפני תלמידיו, ומיד לאחר הועד ניגשתי ושאלתי אותו: האם לא יתכן שאדם שמח בטוב שהבורא היטיב אותו ומספר זאת לאחרים?! למה רבינו אומר שהוא התגאה?! אמר לי רבינו: 'אתה צודק, אין פגם בעצם הסיפור, אדרבה זוהי הדרך האמתית, לספר על חסדי השי"ת והשגחתו הפרטית, אולם אני יודע את האמת שהתגאיתי!'".

סיפור דומה מספר הרה"ג רבי צבי בויאר, שלמד עם רבינו חברותא, ופעם כשהגיע ללמוד סיפר לו רבינו בשמחה גלויה, שנתקבלה תרומה עצומה מאחד העשירים לפרויקט שעמד על הפרק באותה תקופה. למחרת אמר לו רבינו בצער שאתמול כששוחח איתו, נכשל בדיבורי 'כוחי ועוצם ידי'. מיד לאחר הלימוד התקשרה המזכירה של אותו עשיר, ואמרה שהוא משנה את אופן נתינת התרומה, דבר שהיה עיקר שמחתו של רבינו. ניכר היה בדבריו שכאב על הדיבור, שכן ראה בו קצת 'כוחי ועוצם ידי', יותר מכאבו של שינוי צורת התרומה...

נקי וצדיק

ככל שהיה הדבר נוגע להצלחת הישיבה ותלמידיה, לא היו לרבינו שיקולי כבוד או רתיעה ממעשה מסוים, בטענה של 'לא מתאים לי' ('עס פאסט נישט'). העובדה שהפעולה יכולה להרבות תורה בישראל, הסירה את מחסום ה'חשבונות הרבים שביקשו בני האדם'. הוא לא הבין כלל את השיקול. הרי כל מציאות בן תורה היא ללמוד וללמד, ואם כן מה שצריך לעשות עושים... מטבעו היה עדין נפש וביישן גדול, וכשנזקק לבקש באופן אישי ממישהו משהו, היה מתבייש ולפעמים נמנע מלבקש. כשנאלץ לבקש היו פניו מסמיקות, אולם כשהיה הדבר נוגע ללימוד התורה לא התבייש. בפרט כשנעשה ראש ישיבה, ונאלץ להסתובב על דלתי נדיבים, לא התבייש להביע את רצונו ולבקש את עזרתם, ואף יכול היה לבקש סכומים עצומים, למרות שנתקל לא אחת בסירוב, לפעמים בעדינות ולפעמים בגסות ובזלזול, למרות זאת לא נרתע מלהמשיך במרץ במלאכתו, להגדיל תורה ולהאדירה. הוא עצמו לא נטל שום משכורת מהישיבה במשך שנים רבות.

פעם כאשר מאן דהוא טען טענות שונות נגד הנהגתו בענייני הישיבה, ענה לו בשאלה: "האם אתה יודע למה קבעו שראש הישיבה ישב במזרח, ליד ארון הקודש?". הוא מקשה והוא מותיב: "כדי שארון הקודש יזכיר לו, להתנתק מנגיעות עצמיות ולעשות את מעשיו לשם שמים..."

מעלת הנקיית של רבינו הייתה מופלגת. פעמים רבות עלו למעונו ראשי ישיבות וראשי כוללים, שרצו להקים כוללים או ישיבות חדשות, ובקשו ממנו שיאות לתת שבחורים או אברכים מצטיינים מיישיבתו, ישתתפו בהקמת ישיבתם, ורבינו נענה להם בשמחה. לא אחת טענו לו רבני הישיבה: "רבינו עושה תוכניות כדי להצמיח מצוינים בישיבה, וכשהם גדלים הוא מאפשר לקחת אותם מהישיבה, ולהגדיל בהם מקומות תורה אחרים, דבר שמחליש את הישיבה. רבינו ענה שתפקידו הוא אחד ויחיד: להגדיל תורה! לכן אם ייקחו מפה מצוינים וימשיכו להפריח תורה במקום אחר, הוא אינו יכול לסרב. כשאברכים מצטיינים התייעצו אתו האם לעבור לכולל אחר, אם הבין שסיבת שאלתם היא מפני מצוקה כלכלית - חיפש דרכים לסייע להם ולהשאירם

המשך בעמוד הבא <<<

אֲצַנְעָ אֱלֹקִים הוּא" (שמות ח', ט"ז)

הגאון רבי יצחק קופלמן זצ"ל, ראש ישיבת לוצרן, היה מגדולי תלמידי הגר"ש שקאפ, ומחנך נפלא שהעמיד דורות של ת"ח באירופה. כשביקר בפעם הראשונה אצל רבינו, אמר לתלמידיו כאשר יצא מהבית: "ער איז א נסתר!" (הוא אדם נסתר). במשך כל השנים, כשהזכירו את שמו של רבינו, היה חוזר ואומר, שככל שנראה שמכירים את רבינו ואורחותיו - הוא נסתר. רבינו היה צנוע בדרכיו ובהליכותיו בצורה מופלאה. מעולם לא הכניס מאן דהוא, ואפילו לא את בני משפחתו ותלמידיו, לבית גוואי של עולמו הפנימי. הנהגות רבות שהיו לו במוסר וחסידות לא דיבר עליהן ולא הסבירן לאף אחד. רק לעיתים נדירות ניתן היה להציץ אל בין החרכים בעבודתו בקודש הפנימית.

עבודת השם שלו התאפיינה ביסודיות. דברים שקיבל על עצמו, הקפיד עליהם ללא גבול. למרות שעזו וחדוה היו תדיר במקומו, ולא היה מתוח בעבודת השי"ת, בכל אופן כשהתעוררו אצלו ספיקות בעניינים מסוימים, אם זה בעניינים הלכתיים, קבלות שקיבל עצמו, או ספק על כשרותו של כסף שנתרם לישיבה, משך את ידו מהעניין. לפעמים היו ספיקות רחוקים, וגם העניינים לא נראו חמורים, לפעמים היה כרוך בצעד זה הפסד כספי גדול, אך רבינו עמד איתן כחומה בצורה ולא שינה. ניכר היה שהדברים לא נבעו ממתח ו'נערות' בעשיית המצוות, אלא

מאהבת המצוות והרצון לעשות אותן באופן מושלם. למרות זאת, מעולם לא דיבר עם מאן דהו על 'הנהגותיו'. בענותותו לא ראה בדבר 'נושא' כדי לדבר עליו.

"ישם דרך אראנו ביגע אלוקים"

למרות שהצניע מאוד את הליכותיו, פעמים שנפער סדק זעיר דרכו ניתן היה לראות את הסער שהתחולל ברעיוניו, עד כמה עמל בעיבוד מעשיו ומידותיו, ועד כמה מדד בפלס כל פעולה מהנהגותיו.

סיפור הרה"ג רבי מרדכי יפה, שפעם באחד הוועדים סיפר רבינו, באורח נדיר, שני סיפורים על עצמו, ובהם ראו התלמידים באיזה פלס עדין מדד את אורחותיו. ראשית סיפר, שבשבת קודש למד כמה שעות עם החברותא שלו, וזכה לחדש שתי מערכות שהיו ראויות להיאמר כשיעורים כלליים בישיבה. אולם כשהגיע החברותא, שרבינו היה מציג בפניו את מה שעומד לומר בשיעור, פרך החברותא את השיעור. התבטא רבינו ואמר, שלדעתו הסיבה שהלה הצליח לסתור את דבריו מבלי שיצליח להוכיח את צדקתו, נבע רק מכך שהסתובב בבית ואמר לכל בני המשפחה שזכה לחדש היום שני שיעורים, ולדעתו היה בזה סרך גאוה!

סיפור נוסף סיפר אז: באותה תקופה קנה רבינו את הקרקע שעליה עומד בית מדרש 'פרידמן' ללא שהשיג עליה עדיין שום תורם. הוא סיפר לבחורים שאלו שמסייעים לו במלאכת הקודש, לא היו מרוצים מכך שהוא ניגש לבנות בלי שקיבל תרומה. כשנסע לחו"ל לדינר שערכה הישיבה, ודיבר עם נדיבים לתרום לו את קניית הקרקע, לא קיבל מהם תשובה. קרוב לזמן שהיה עליו לשלם תשלום גדול, התקשרו אליו מהמשרד של הישיבה בארה"ב, שאחד הנדיבים שרבינו היה אצלו מסכים לתרום סכום נכבד, שיכסה את כל התשלום

פעם פגשתי תייר חוקר מלומד, הרגיל להסתובב בכל העולם. אמר לו התייר: "מקפיד אני להגיע לארץ ישראל כל שנה ולהסתובב כאן, ב'מאה שערים!" לשאלתו של הרב וייס מה הוא מוצא כאן, השיב בהתפעלות עצומה: "תסתכל בעיניים של הילדים האלו, אין עיניים כאלו בכל העולם! איפה ניתן למצוא עיניים עם כל כך הרבה תמימות טהורה? - רק כאן!!!"

הרב יחיאל מאיר צוקר שליט"א על ההבדל בינינו לבין העמים

"אם יש יום אחד שיכול לטהר בני אדם - אני נעשה חלק מהם" גר צדק מפורסם היה בצ'כוסלובקיה. הוא היה אדם אמיד מאד, שהתגייס בתקופה שאחרי מלחמת העולם הראשונה. כשכבשו הגרמנים ימ"ש את צ'כוסלובקיה, באו אליו הוריו ובני משפחתו ואמרו לו שיכולים הם להציל את גורלו המר, על ידי שיאמרו שכל גיורו היה משגעון, ושיחזור בו מגיורו וכך יינצל. הוא אמר להם שאינו מסכים לכך בשום אופן, וחפץ הוא להיות יחד עם אחיו היהודים - גורלם גורלו.

כשעמד הגר במעמד הנורא - ה'סלקציה', והיהודים החלו להשלח ימינה ושמאלה, ימינה - לחיים ושמאלה - למוות, נשלח ימינה בפרוטקציה שדאגו לה בני משפחתו, אך לפתע ראוהו עוזב את צד הימין וצועד בגאווה לצד שמאל. "גורלי" - זעק - "הוא כגורל אחי היהודים!!!" כשהובילו אותו לתאי הגזים יצא בריקוד סוער: "ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים...". שאלו פעם גר זה, מה הביא אותו לעזוב את דתו ולהתקרב לדת ישראל? הרי יש ברומו של עולם, לא חסר היה לו מאומה, היו לו רכוש וכבוד לרוב, ומה מצא בעם הנרדף והאומלל הזה?

ענה ואמר, שפעם עבר ליד בית כנסת במוצאי יום כיפור וראה שם את כל מכריו היהודים, ביניהם אנשים קשי יום, אשר פת לחמם אינה מצויה. הוא ראה את כולם יוצאים בפנים מאירות וזורחות, פניהם כפני מלאכים ממש. אמר לעצמו: "אם ביהדות יש כח כזה, שיום אחד מביא את האדם להגיע לטהרה כזה - אני רוצה להיות שייך לעם הזה!".

את הזוך והטוהר הללו נתן לנו הקב"ה בעת שבחר בנו, ואנו מגדילים אותם בכח עסק התורה ובהתקדשות בה.

(מתוך 'להאיר' על סידור התפילה)

"ישמתי פדת בין עמי ובין עמך" (שמות ה', י"ט)

במאמרנו הקודמים התחלנו לנסות להעמיק בעמקו של העולם הנפלא והנפרס לפנינו, בבחירתו של הבורא בנו; הבנו, שבכך הכניע את טבע גופנו, ואיננו ככל העמים אשר חיים בחיי ה'אל יועיל'; בעצם הקרבה לפני הר סיני, שחרר אותנו מעט מן העבדות העצמית לחומר. הסופר החרדי הר"ר משה שיינפלד ז"ל, כתב על כך באחד ממאמריו, שהסיבה שאיננו מברכים בכל בוקר: 'שלא עשני חלוני', היא כיון שאנו מברכים כבר: 'שלא עשני עבד' - איננו עבדים לעולם התאוות הבלתי מוגבל, לעולם השווא והמדוחים; אנו מרוממים מעל עצמנו.

שמעתי מהרה"ג רבי חיים

שלום וייס שליט"א (משגיח בישיבת 'זכרון יעקב'), שפעם פגשתי תייר חוקר מלומד מאוד, הרגיל להסתובב בכל העולם. לאחר שיח היכרות קצר אמר לו התייר: "מקפיד אני להגיע לארץ ישראל כל שנה ולהסתובב שבועיים כאן, ב'מאה שערים!". לשאלתו של הרב וייס מה הוא מוצא במקום, השיב התייר בהתפעלות עצומה: "תסתכל בעיניים של הילדים האלו, אין עיניים כאלו בכל העולם! איפה ניתן למצוא עיניים עם כל כך הרבה זוך, כל כך הרבה טוהר ותמימות טהורה? - רק כאן!!!"

<< המשך מעמוד קודם

לסמוך על עצמו, ולשאול עוד מישהו, כדי לראות אם אין לו נגיעה... פעם ביקש רבינו מאחד מחשובי האברכים, לסייע לו לבנות בית מדרש חדש בישיבה. אולם לצורך כך היה צריך האברך לעזוב משרה שעסק בה. אמר לו רבינו: "בדרך כלל אתה רגיל להתייעץ איתי, אולם בהצעה הזו יש לי 'נגיעה' שתסכים, לכן כדאי שתתייעץ עם מישהו אחר..."

כך היה פעמים רבות כשטובת השואל הייתה אחרת מטובת הישיבה, אף בדברים שטרם עליהם מאד, הכריע רבינו נגד רצונו האישי. פעם הציע לאברך בישיבה ליטול על עצמו משרה מסוימת באחד ממוסדות הישיבה, והפליג ברצונו לפתח את המוסד, והוסיף עד כמה מוכשר אותו אברך לסייע בעניין, ואיזו זכות נצחית היא עבורו. אותו אברך אמר שהוא יחשוב על כל העניין.

למחרת הגיע לרבינו ושטח בפניו את הצדדים לחיוב ולשלילה, ענה לו רבינו בנחרצות שלא ייקח את המשרה. תמה האברך, אתמול רבינו הפליג בזכות המופלגת שבדבר, והיום הוא אומר בנחרצות שלא ליטול את המשרה? ענה לו רבינו: "אתמול דיברתי על תועלת הישיבה, לדעתי אתה יכול לתרום לעניין וזו זכות גדולה. כעת שאלת שאלה אחרת מה טוב לך, לפי הנתונים שהצגת בפני, התשובה ברורה - הדבר אינו טוב בעבורך!"

פעם התפנה תפקיד מסוים שהתמודדו עליו שניים, אחד מהם היה מקרובי רבינו. רבינו סבר שהוא אכן ראוי, וקרובי המשפחה לחצו שיכריע עבורו. אולם כששמע רבינו את הנתונים החליט שהתפקיד מתאים לשני יותר מלקרובו. לכן, דאג שהתפקיד יינתן למי שהיה מתאים יותר לתפקיד. אחד הרבנים שהיו מעורבים בעניין, אמר לרבינו בהתפעלות שנראה לו שסבו, הסבא מסלבודקה זצ"ל, מתכבד במעשהו.

(מתוך 'בכל נפשך' תולדות חייו של מרן הגאון הקדוש רבי נתן צבי פינקל זצ"ל)

בישיבה. אולם כשסיבת המעבר הייתה משום שיכולים לגדול יותר במקום החדש, לא רק שלא מנעם מכך, אלא גם סייע להם בדרכם החדשה.

אחד מראשי החבורות מספר, שכשהגיע לישיבה כאברך צעיר, הוא היה אברך בינוני, ורבינו בעמל והשקעה גידל ורומם אותו במשך שנים, עד שמינהו לתפקיד בישיבה. פעם הוצעה לו משרה במקום אחר, והוא בא להודיע שעוזב למקום אחר. את ההודעה הודיע בלב כבד, שכן כאמור, היה חייב לרבינו וליתר ראשי הישיבה את כל צמיחתו. רבינו בירך אותו בחום על משרתו החדשה. כמובן שהחלל לא נשאר ריק ורבינו מינה מישהו אחר למשרתו. כעבור תקופה קצרה חזר לישיבה, שכן לא הצליח במקומו החדש וביקש לשוב לישיבה. לתדהמתו כאשר הודיע שהוא חוזר, טרח רבינו טרחה יתירה להשיג לו משרה כל שהיא, והודיע שיעשה כל טצדקי למצוא לו משרה דומה לזו שהייתה לו בעבר. רבינו אמר לו שאת המלגה הוא משאיר לו כפי שהייתה כשהיה במשרתו...

אותו אברך מספר על כך בהתרגשות רבה. לא די שרבינו גידלו ורוממו, וכל המשרה שנתן לו מלכתחילה, הייתה גם היא במטרה לרוממו, אלא גם כשבחר לעזוב וחזר, לא הסיר ממנו את אהבתו ועמלו לגדלו ולרוממו, עד שדאג שלא יחסר משהו מהרגשתו הטובה. סיפורים דומים נשנו בפי כמה וכמה מרבני הישיבה, ראשי החבורות והמשיבים.

הזהירות מ'נגיעות'

פעם פנה רבינו לתלמיד חכם וביקש להתייעץ אתו באחד מענייני הישיבה. אותו ת"ח לא הבין מדוע רבינו פונה אליו, ושאלו: "ממה נפשך? מדוע ראש הישיבה שואל אותי? אם זו שאלה לגדולי ישראל, עוד לא הגעתי לכך. ואם לא, מדוע לא מכריע ראש הישיבה בעצמו?". אמר לו רבינו שלהבנתו הוא באמת יכול להכריע בעצמו, אלא שהאחריות (כלשונו) מחייבת אותו שלא

הייתה לו לרבינו הנהגה מופלאה, שהיה מתפלל את כל שלוש התפילות שביום לפני העמוד בישיבה. הנהגה ייחודית זו נהג עד זקנה ושיבה בכל תפילות השבוע, הן בימות החול והן בשבתות וימים טובים. רבינו כדרכו לא הסביר את הנהגותיו, אך בכל זאת בכמה הזדמנויות שמעו ממנו טעמים שונים להנהגה זו

הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצוק"ל מסביר איך עומדים לפני המלך

"וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נֶאֱמָר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות ו', ה')

ידוע חידושו של הגר"ח מבריסק (חידושי ר' חיים הלוי הלכות תפילה), שאמנם כוונת התפילה בפשטות היא כוונת פרוש המילות, אבל כוונה זו לא מעכבת. אך יש כוונה והכרה שניה שהיא מעכבת, והיא הכוונה להיות עומד לפני המלך, כוונה זו מעכבת ובלי לזכרה, תפילתו היא בגדר מתעסק בעלמא. בתפילת רבינו ראו בחוש איך נראה 'עומד לפני המלך'. כשהיה מתחיל את חזרת הש"ץ היה תמיד פורץ בבכי, וכל ברכת 'אבות' אמר בקול מלא רגש ודמעות יותר מכל חזרת הש"ץ. פעם שאלוהו מה פשר הבכי דווקא בברכת 'אבות' וענה: "כאשר אני נעמד להתחיל ברכה ראשונה, אני שוכח מכל מה

שיש לי, אין לי ישיבה ואין תלמידים, לא אשה ולא ילדים, לא תורה ולא בית, אין לי כלום, וכל כולי נתון לרחמי הש"ת, אליו ניגש אני לעמוד בתפילה, איך לא אפרוץ בבכי?". והיה מביא בשם הי"ערות דבש', שלכן משתמשים בפסוק 'ד' שפתי תפתח' לפני התפילה, כי כאשר האדם מתבונן לפני מי הוא עומד, הוא אמור להיות ערל שפתיים ולכן מתחננים "שפתי תפתח".

בתפילתו בחזרת הש"ץ ראו איך הוא מונה מילים, כאשר כל מילה מדודה ושקולה כמונה מעות, ברגש ובתחנונים כעני ורש המבקש בפתח, וכהגדרת ה'מסילת ישרים': "נושא ונותן ממש עמו יתברך, ולפניו הוא מתחנן ומאתו הוא מבקש בהכנעה ובהשתפכות הנפש, כבן לפני אביו וכעבד לפני אדונו שאין לו משל עצמו כלום".

בעמדו בתפילה היה מרוכז כל כולו בתפילתו. פעם בעיצומה של חזרת הש"ץ הגיע מישהו ונעמד מולו והסריטו בתפילתו לפני העמוד. למרבה הפלא ניכר היה שרבינו לא שם לבו כלל למעשהו של אותו אדם, בהיותו מרוכז בתפילתו. פעם סיפר בהתרגשות שבקהילתו של הגאון בעל ה"ט"ז, הבחינו פעם שטליתו מרופטת והציעו לקנות לו אחרת ולא הסכים, באומרו שטלית זו תוכל להעיד עליו שלא חשב מחשבת חול באמצע התפילה. כשסיפר זאת הייתה הרגשת השומעים שגם עליו ניתן לומר זאת...

התפילה לפני העמוד

הייתה לו לרבינו הנהגה מופלאה: שהיה מתפלל את כל שלוש התפילות שביום לפני העמוד בישיבה. הנהגה ייחודית זו נהג עד זקנה ושיבה בכל תפילות השבוע, הן בימות החול והן בשבתות וימים טובים. הנהגה שמדרך הטבע הקושי לעשותה בקביעות רב מאוד.

רבינו כדרכו לא הסביר את הנהגותיו, אך בכל זאת בכמה הזדמנויות שמעו ממנו טעמים שונים להנהגה זו. ניתן להניח, שחלקם לא היה הטעם העיקרי שבגינו הקפיד מאוד על הנהגה זו, ורק חלק מהם, שכן לפעמים ענה רק משום כבודו של השואל ולכן ענה בטעם כלשהו, לאו דווקא את הטעם שבגינו נהג כך.

הטעם המקובל בין התלמידים להנהגתו הוא, לפי מה שנתבאר במשנה ברורה (אור"ח קכ"ד ס"ק ה') על מ"ש הרמ"א (סעיף ד'), שאם אין תשעה מכוונים קרוב להיות שברכותיה תהינה לבטלה, מוסיף המ"ב ומביא מספר 'שולחן שלמה', שיתנה הש"ץ בינו לבין עצמו בחזרת התפילה היא בתורת נדבה. לכן עלה רבינו בעצמו ועשה כאמור התנאי, כדי לא להכשיל את העונים בברכה לבטלה.

פעם ענה לבחור ששאלו על כך: "אם יכול היית חמש פעמים ביום לדבר עם המלך, בשעה שאחרים מדברים רק שלוש, לא היית מעדיף זאת? אם אני יכול לזכות לקרבת השם יותר, למה שלא אעשה זאת?". למישהו אחר ענה, שבירושלמי נאמר (פאה ה"א) עה"פ "כבד את ד' מהונך" - מגרויך, ואם ניתן לכבדו למה לתת זאת לאחרים, ואכן תפילתו התברכה בקול ערב ובתחנונים. בפעם אחרת ענה, שהיות והוא מתפלל שחרית עם הנץ החמה בביתו, בשעה שמניין הנץ של קריית מטרוסדורף מתפללים, ומתחיל איתם שמונה עשרה כשמתחילים "גאל ישראל", לכן הוא מעוניין להתפלל תפילת שמונה עשרה ברבים ממש כש"ץ. שאלו אותו אדם: "אם כן, למה מנחה-מערב הרב מתפלל גם כן?", וענה, שבשביל להשלים מאה ברכות ביום.

אולם ככל הנראה הטעם העיקרי להנהגה זו, היה שילוב של דקדוק הלכה, עם דקדוק וזהירות מופלגת בין אדם לחברו. היות והיה סבור שתפילת שליח הציבור צריכה להיות ברורה, ואם לא הרי זה זלזול בכבוד התפילה, והיות שראה שחלק מהמתפללים לא אומרים את המילים בהגיה ברורה, סבור היה שזה לא כדון. מאידך, לא רצה לפגוע באלו שמתפללים כך ולהכריע מי ראוי שייגש ומי לא, לכן נקט בדרך זו שהוא בעצמו ייגש תמיד, כדי לקיים מחד את ההלכה כדת וכדין, בהידור לכתחילה, ומאידך להדר שלא לפגוע באיש. וכך סיפר רבי אסא ויטו, שהנהגה זו החל רבינו לנהוג לאחר שניגש מאן דהו שלא התאים לכללי ההלכה, ואז החליט רבינו שכדי שדבר כזה לא יישנה יקבל עליו קבלה זו. וכך, כל ימי חייו עבר רבינו שלוש פעמים ביום לפני העמוד, הכל כדי שלא יפגע מישהו שלא יתנו לו לגשת לפני העמוד.

כך או כך, פירוטיה של הנהגה זו השפיעו על תלמידי הישיבה לדורותיה, וכפי שמעידים תלמידים שפעמים רבות בעמדם לפני תפילה, די להם להיזכר בדמותו, עומד בהכנעה ותחנונים כעבד המתחנן לפני המלך, כדי לקבל חיזוק גדול בצורת תפילתם, שכן בזכות הנהגתו זו להתפלל לפני העמוד, זכו לראות איך מתפללים.

שערי דמעות לא ננעלו

באחת משיחותיו האריך רבינו לבאר, שיסוד חובת התפילה הוא בזמן צרה, ורק תפילה כזו כשאדם שרוי בצרה וצוקה, הוא לכונ"ע דאורייתא. יסוד זה המבואר בקדמונים מבואר בהרחבה בראשונים הרמב"ם והרמב"ן עם מקורות מפסוקים מפורשים בנ"ך. לאחר השיחה שאלו תלמידו הג"ר אהרן מרדכי שדמי, שלפי יסוד זה הרי שהתפילות שאנו מתפללים שלוש פעמים ביום אינן כצורת התפילה האמתית, שהרי בחיי היום-יום האדם לא מרגיש שהוא שרוי בצרה?

ענה לו רבינו שקיבל מבית מדרשה של בריסק (וכנראה כוונתו לרבו הגאון רבי משה הלוי סאלאוויצ'יק זצ"ל בן הגר"ח), שאכן צריך האדם לפני כל תפילה להרגיש שהוא בצרה, ומתוך מצב זה להתפלל. ואכן אם האדם מרגיש שהכל בסדר, מצבו ברוחניות וגשמיות פחות או יותר משיביע רצון, הנחת מילדיו ברוך השם בסדר, כך גם פרנסתו, לא ראוי לגשת כך לתפילה, והדרך הראויה היא להתבונן לפני התפילה במצבו, במה הוא זקוק לישועה וכמה כלל ישראל זקוק לישועות מקיפות, ורק אז, בהיותו שרוי בהרגשת 'מן המיצר', אז לזעוק מקירות לבו את התפילה.

בשיחותיו היה מביא גם את הגמ' (ב"מ נט.) שאף על פי שנעלו שערי תפילה מיום שנחרב ביהמ"ק, מכל מקום שערי דמעות לא ננעלו, שעל ידי

בירושלים היה חסיד בויאן, רבי נטע ציינווירט זצ"ל. בשעה ארבע לפנות בוקר, כבר למד בקביעות בחברותא במשך כארבע שעות רצופות, ואז התכוון בסילודין לתפילה. פעם נערכו בחירות לנשיאות ארה"ב, רבי נטע התעטף בציצית והניח תפילין, ושאל את אחד האברכים: "יש כבר תוצאות, יודעים מי נבחר?". לא הבינו, זה לא התאים לו...

הגה"ח רבי אהרן טויסיג שליט"א על ההבדל בין ישראל לעמים

המתינו לאחר התפילה, ושאלו.

נענה ואמר: "בכל יום ויום מברך אני בשם ומלכות ברוך אתה השם, אלוקינו, מלך העולם". על מה התודה והברכה? - 'שלא עשני גוי'. על מה מודה אני? על שאני פוער רוסים מגושם? כושי מהג'ונגל? או ערבי משוק הבאטראק? לא ולא! אני שואל את עצמי: מי הגוי הנעלה ביותר, מושא של קנאה, שהגיע לפסגה. 'מושל בגבורתו עולם' בזעיר אנפין, נבחרם של מאות מיליוני בני אדם, האחראי לגורל מיליארדים. דוגמת נשיא ארצות הברית, המעצמה הגדולה בעולם. וכשהוא לנגד עיני, מודה אני ומשבח: אשרי שאיני כמוהו! תודה לך, מלך חי וקים, שיהודי אני, ואיך שאני, נעלה אני ממנו!".

בין ישראל לעמים, בין יום השביעי לששת ימי המעשה ההבדל שבין ישראל לעמים, הוא כהבדל שבין יום השביעי לששת ימי המעשה. וזהו ששינוי (בראשית רבה י"א, ח'): "תני רבי שמעון בן יוחאי, אמרה שבת לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, לכולם יש בן זוג ולי אין בן זוג [כי הימים מתחברים זוגות זוגות, א-ב, ג-ד, ה-ו, ואלו השבת אין לה זוג. והרי בעולם אי אפשר להיות כי אם בזוגות (הקדמת דרך החיים)]. אמר לה הקדוש ברוך הוא: ישראל הוא בן זוגך". ובאורו, שהשבת מקודשת מכל הימים, כשם שישראל קדושים מכל העמים, וכלל ישראל הוא "שבת'דיג", על דרך שאמרו (זוהר ח"א נ"ט טב') שהצדיק במדרגת שבת, כך ישראל בחינת שבת ('עבודת ישראל' לפסח, ד"ה משגיח מן החלונות).

ולמה הכוונה? נספר -

הגאון הקדוש רבי אליהו הכהן מאיזמיר זצ"ל חיבר קרוב לארבעים ספרים: שבט מוסר, מדרש תלפיות, מעיל צדקה, מדרש אליהו, אגרת אליהו, אזור אליהו. וספר בספרו שהדפיס בחייו "מנחת אליהו" (פרק ה'), כמה וכמה סיפורים של הוצאת דיבוקים, וכתב את שיחותיו עם הנשמות המיוסרות. מרעישים הדברים, אך כאן נצטט רק קטע השייך לעניינינו: "שאלתי לו, כשהיו פורחים באוויר האם היה [נראה] כשהיו בחיים. והשיב: לא, אלא הכל נדמה חושך בלהבות אש, כגון גפרית וגחלי אש המבעית לראותו. רק בשבת רואים העולם באוויר זך כמו בחיים, עד זמן יציאת שלושה כוכבים, שהיא העת שמתחילים להלקותם".

נורא ואיום, הנשמות רואות במבט רוחני. ובמבט זה כל עבירה היא תבערה, והעולם אפוף בלהבות רחמנא ליצלן. הגופרית והאש של סדום היו מתבערת עוונותיהם! אבל בשבת, יש 'עלית העולמות' כידוע, הזדככות והטהרות, מעין העולם הבא. מעל לכל העברות והשרפות, הגופרית והאש!

וכך גם ישראל! נשמות ישראל, בני זוגה של השבת -

"כשושנה בין החוחים, כן רעיתי בין הבנות" (שיר השירים ב', ב'). פרש הגאון הצדיק רבי אברהם זלמנס זצ"ל הי"ד, ראש ישיבת נוברהדוק בוורשא ('חיי המוסר', י"ב), שהשושנה לעולם גבוהה מן החוחים! "אשרי נשוי פשע" (תהילים ל"ב, א') - אשרי אדם שהוא גבוה מפשעו (בראשית רבה כ"ב, ו'). כשם שהשבת מרוממת מימי החולין ומן החולין ואין הפגם מגיע אליה, כך ישראל מרוממים ומנושאים ואין הפגמים מגיעים לטורש נשמתם. ותמיד, "נשמה שנתת בי טהורה היא!"

(מתוך הגדה של פסח מגדלתו ומרוממתו)

"וְשִׁמְתִי פֶדֶת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֻּךְ" (שמות ח', י"ט)

בבעלזא היה נהוג שביום הכיפורים, עם דמדומי חמה, היה מגיע נכרי ומדליק נרות בבית המדרש כדי שיוכלו להתפלל נעילה.

הרבנית של הצדיק הקדוש השר שלום מבעלזא זצ"ל הביעה פליאה מבחינת ההלכה (יעוין ב'נודע ביהודה' סימן ל"ג, 'חתם סופר' ח"ו סימן פה, 'שערי תשובה' תרכ"ג, א). טענה: "השקעת כה הרבה כסף בבניין בית המדרש, מדוע לא תשקיע עוד קצת בנרות ארוכים שידלקו כל ה'מעט לעת'?" אמר לה:

"שתי תשובות בדבר. האחת: חום הנרות עלול להזיק לחלושים שבין הצמים. והשניה: הרי קרבה ובאה שעת הכרעת הדין, ומי יודע מה מצבינו. שיסתובב שם גוי, ויראו בשמים שלעומתו כולם צדיקים תמימים!" ('ה'חסידות' מתורת בעלזא, קכז).

וכאמור, לא רק לעומת גוי מגושם ומתבהם. גם לעומת הנעלה והמרומם שבהם, הפחות והנחות שבעם ישראל מרומם ומנושא בלי כל השוואה! ואמרו בשם המגיד הגדול ממעורטש זצ"ל: "מעולם לא ראתה חמה

פגימתה של לבנה" (ראש השנה כג ע"ב). אומות העולם נמשלו לחמה, וישראל ללבנה (סוכה כט ע"א). היהודי הפגום ביותר הוא בתכלית השלמות כלפי הגוי הנעלה ביותר! (שם, קכה) ונספר -

בירושלים היה חסיד בויאן, משרידי חסידי קמאי, מרומם על כל ברכה ותהילה, רבי נטע ציינווירט זצ"ל, ממתפללי "זכרון משה". בשעה ארבע לפנות בוקר, כבר למד בקביעות בחברותא במשך כארבע שעות רצופות, בהתמדה ובחיות, ואז, ספוג בקדושתה של תורה, התכוון בסילודין לתפילה. ואיך התפלל? אש להבה! לשמו ולזכרו תאוות נפש!

פעם נערכו בחירות לנשיאות ארצות הברית. הן בידוע שעשיו שונא ליעקב, אבל בחסדי שמים כל המצר לישראל נעשה ראש, ואז לב מלכים ביד השם ואינו מניחם להפיק זממם. ולפיכך, אין זה משנה מי בראש, כולם ככלי שרת ביד הבורא יתברך.

רבי נטע כיתף טליתו על שכמו ופנה להתכוון לתפילה. התעטף בציצית והניח תפילין, ושאל את אחד האברכים: "יש כבר תוצאות, יודעים מי נבחר?" "כן", השיבו, "רייגען ניצח". השחקן והבדרן לשעבר היה לנשיא המעצמה הגדולה בעולם.

"א דאנק", השיבו. תודה רבה לך. עכשיו הוא רגוע. יודע מי נבחר לנשיא ארצות הברית, ויכול להתפלל במנוחה... לא הבינו, זה לא התאים לו. מה זה עניינו, ובפרט עתה? - "רבי נטע, למה שאלתם?"

"נו, נו", הפטיר. אינו מדבר דברי חולין לפני התפילה...

התמיהה גברה. וכי ההתעניינות מי נבחר לנשיאות - ולא כאן, אלא במדינת הים - אינו בכלל דיבורי חולין לפני התפילה?

"רזאים ישועות! זה פשוט עובד פעם אחר פעם!"

שיחה מיוחדת עם הרב גרשון אינגבר, מחבר הספר 'קן שלמה', המוסר מדי ערב שיעורים במסכת קינים במוקדים רבים ברחבי הארץ • על כתיבת הספר, על ההיענות הנרחבת של הציבור ועל הסגולה המיוחדת שמוכיחה את עצמה פעם אחר פעם

יעקב א. לוסטיגמן

"וְהָרִבִּיתִי אֶת אֶתְנִי וְאֶת מִוְפְתִי" (שמות ז', ג')

בגן יבנה וברמת השרון, באשדוד ובבני ברק, בבית שמש ובפתח תקוה, בכל מקום בארץ תוכלו למצוא שיעורים במסכת קינים, מסדר טהרות שבששת סדרי המשנה. זאת, אחרי שבמשך מאות שנים הייתה המסכת הזאת מונחת בקרן זווית, ואך מעטים זכו לעסוק בה, הן בשל העובדה שמדובר במסכת קשה להבנה, והן בשל העובדה שהלכות אלו אינן מעשיות בזמן שבית המקדש עומד בחורבנו, והציבור הרחב אינו מרבה לעסוק במסכתות השונות שבסדר טהרות.

לפני למעלה מחמש שנים החליט הרב גרשון אינגבר להרים את הכפפה, ולכתוב בפעם הראשונה חיבור מיוחד על מסכת 'קנים'. "זה לא חיבור שעוסק בפלפולים", הוא מסביר בשיחה מיוחדת שקיים עמנו, "גם לא בחידודים ובבניית מערכות תלמודיות. החיבור הזה עוסק לכל אורכו בביאור הפשוט הפשוט של המשנה, והוא מלווה בהמחשות באמצעות תרשימים צבעוניים וטבלאות מסודרות, שהופכות את הלימוד לנגיש ואפשרי לכל אחד".

"הספר המיוחד הזה", כך מסביר המחבר, "מבוסס למעשה על החיבור 'קן מפורשת', שחיבר רבי צבי גוטמכר זצ"ל, אשר הסתלק לבית עולמו בדמי ימיו ולא זכה להשאיר אחריו זרע של קיימא. אביו, רבי אליהו גוטמכר זצ"ל, הבטיח שכל מי שיעסוק בספר, הוא ימליץ עליו לטובה בשמי מרומים, ויתפלל בעדו. "הביאור הזה לא מדלג על אף מילה במשנה. כל מילה, כל שורה, מבוארת בשפה ברורה ונעימה. לא חסכתי בטבלאות ובתרשימים כפי הצורך, כדי שכל דבר יהיה קל ונגיש לכולם", הוא מתאר.

את החיבור כתב הרב אינגבר במשך ארבע שנים תמימות, ומתוכן הקדיש את חצי השנה האחרונה לביאורה של המשנה האחרונה במסכת, עליה כתב בעל ה'תפארת ישראל' כי היא המשנה החמורה ביותר בכל הששה סדרים!

למה דווקא מסכת קינים? אנחנו שואלים והרב אינגבר משיב: "לימוד מסכת קינים ידוע כסגולה מיוחדת להיפקד בדבר ישועה ורחמים. יש לזה מקורות מקדמוניים, כמו 'ספר החסידים' שכתב שלימוד במסכתות שהציבור בדרך כלל אינו עוסק בהן, יש לו מעלה מיוחדת. מרנא ה'חפץ חיים' הרחיב בעניין, וכתב שיש מסכתות ומקצועות בתורה שהם בבחינת 'מת מצוה', שהכל קרובים אצלו וכל אחד מחויב לעסוק בו, כי אין מישהו אחר שיעשה זאת.

"מי שפרסמה זאת בשנים האחרונות הייתה הרבנית קנייבסקי ע"ה, אנשים עשו כדבריה וראו ישועות גדולות, וכך הלך הלימוד במסכת ותפס תאוצה. יש יהודי יקר בירושלים, הרב דוידוביץ שמו, שהיה לו חבר שנושע וזכה להיפקד בפרי בטן כעשר שנים אחרי החתונה, בעקבות לימוד במסכת קינים. מאז הוא הפך את הנושא הזה למפעל החיים שלו, הוא מפיץ את הסגולה הזאת בכל מקום, וגם מארגן שיעורים, מרכז קבוצות ודואג שיהודים רבים יעסקו במסכת הזו".

מאז שסיים את כתיבת הספר, לפני כשנה וחצי, יוצא הרב אינגבר מדי ערב למסור שיעור במסכת קינים. מדובר בששה ערבים מדי שבוע, במוצאי שבתות וביתר ערבי השבוע, למעט ליל שבת קודש.

"כל מחזור לימוד כזה של המסכת נמשך כעשרים שיעורים, שכל אחד מהם מתפרש על פני שעה. אני מגיע לכל מקום שנמצא במרחק סביר

מביתי שבבני ברק, ומוסר את השיעור בשמחה. מתארגנת קבוצה, הרב דוידוביץ מעודכן, הוא מפנה אותם אלי ואנחנו קובעים את היום בשבוע, את השעה ואת המקום בו יימסר השיעור, ויוצאים לדרך.

"הרב דוידוביץ הוא לא היחיד, שמעתי מאנשים רבים ששמעו מהרב אבוטבול על מעלתה של הסגולה הזאת, ולפעמים אפילו הוא מעדכן על המקום בו נפתח שיעור חדש. אני עצמי לא מכיר אותו ולא שמעתי אותו, אבל לא פעם אני שומע מהלומדים שנחשפו לשיעור דרכו. אבל כמו בכל עניין אחר, הפרסום הגדול ביותר לעניין הזה של לימוד מסכת קנים, מגיע דווקא מפה לאוזן. אנשים שלמדו ונושעו מספרים על כך לסביבתם הקרובה, וכך הולך מעגל הלומדים ומתרחב עוד ועוד".

אין הוכחה מדעית

סיפורי המופת שנשמעים מלומדי מסכת קינים רבים הם מספור. "אני כל הזמן מקבל טלפונים מאנשים שהשתתפו בשיעורים ונושעו בחסדי שמים, או אפילו סתם מאנשים שלמדו את המסכת באופן עצמאי, או השתתפו בשיעורים שלא אני קיימתי, והם- מתקשרים אלי רק כדי לחזק את ידי ולומר לי, שאכן מדובר בסגולה נפלאה, בדוקה ומנוסה.

"באחרונה סיפר לי חבר מבני ברק, שבתו נושעה ונפקדה בזרע של קיימא אחרי 15 שנות עקרות. בעלה למד מסכת קינים והם נושעו. יהודי מאחת מערי הפריפריה התקשר אלי וסיפר לי, שהוא בא לשיעור שלי רק כי הוא רצה להיפקד בילדים, וב"ה עוד הוא כבר יכול

לבשר בשורות טובות. לפני כשלושה שבועות התקשר אלי יהודי מהצפון, ושאל אם אני זוכר אותו. הוא השתתף בשיעור שלי לפני כשנה, וביום שהוא עשה ברית לבנו הוא התקשר לבשר לי על כך. תכלה היריעה ולא יכלו הסיפורים, אנשים נושעו בישועות בתחומים רבים כל כך, בילדים, בפרנסה, בשלום בית ובכל תחום שהוא.

"אני שומע גם קולות אחרים", מוסיף הרב אינגבר. "אנשים שואלים אותי לפעמים איך אני יודע שכל הישועות הללו הן בזכות לימוד מסכת קינים? האם יש לי הוכחות לכך, או שאולי אין קשר בין התוצאה הזאת והסיבה של לימוד מסכת קינים?"

"אני תמיד עונה להם שאין לי שום הוכחה. כל הרעיון של סגולה הוא שהיא משפיעה באופן שנראה טבעי. זה לא שלומדים משניות ואחרי שעתיים הכל מסתדר. אם כך היו פני הדברים, היינו מאבדים את היכולת לבחור בחירה חופשית. הקב"ה לא עושה ניסים גלויים, הוא מלביש את הכל בדרך הטבע, אבל מי שיש לו אמונה, רואה איך שפעם אחר פעם אנשים נושעים. זה פשוט עובד!".

לסיום שאלנו את הרב אינגבר כיצד אפשר להתארגן לפתיחת שיעורים חדשים, או לחלופין לקבל מידע על השיעורים שנפתחים בזה אחר זה, והוא הפנה אותנו לרב דוידוביץ במספר הטלפון - 0527611122. "הוא שמח להשיב לכל פניה, ועושה כל שביכולתו כדי שיפתח שיעור נוסף במסכת קינים", מסכם הרב אינגבר.

חיכיתי בקוצר רוח עד שחלפו מספר חודשים נוספים, אז הודיע לי הממונה כי כעת אוכל לקבל את אשר הבטיח לי ר' יענקל ולחזות בזיו פניו, כאשר הוא זורח ונהנה בגן עדן. לקחו אותי עד להיכלו של ר' יענקל, פתחו לי את הדלתות לרווחה... או אז חזיתי בזיו פניו המאירים המפיקים נוגה, כשהוא זורח כאור החמה בעונג שאין כדוגמתו

הרב אריה לייב סולומון על הסיפור המרטיט, כאשר ר' אלחנן ווסרמן הי"ד דיבר עם הדיבוק

בריה...". "אז אתה, ר' יענקל, תלך לגיהנום ואני אלך לגן עדן... חחחח...", צחק אלכס, וחיכו התמידי הוסיף לזרוח על פניו.

"תראה אלכס! אחרי שיהודי משלים את ה-11 חודשים, אם הוא צריך לתקן אזי הוא מקבל שכר בגן עדן שאין דומה ולו. אינך יכול לתאר בכלל, את מה שמחכה ליהודי שעובד את בוראו בעולם הזה." - "ומה דעתך, יענקל, לעשות איתי עיסקה? אני מעוניין לראות את השכר הזה שאתה מדבר עליו. אני רוצה שכשנגיע שנינו למעלה, אתה תתן לי רשות לראות את מה שמחכה לך שם...". ר' יענקל מהרהר קימעה, ולבסוף מחליט: "אני אבקש שיראו לך, ואם תינתן לך רשות תוכל לחזות בשכר המחכה לי לעתיד לבוא!". השניים תקעו כף ופנו איש איש לדרכו ולעסקיו.

"עברו הימים, חלפו השנים, הלכתי לעולמי, כך גם ר' יענקל התבקש לישבה של מעלה. הגעתי לפני בית הדין של מעלה, בדקו ומצאו כי הייתי גוי ישר דרך, פסקו את דיני לעולם של תוהו. שם אני חי בעולם של דמיון, בו יש לי אחוזות, סוסים, מרכבות, שדות נכסים וכל מיני תענוגים בלי סוף וגבול. אך כל זאת לא סיפק אותי. רציתי מאוד לראות מה קרה לידידי ר' יענקל. לפיכך בקשתי מן הממונים על אותו עולם, כי תקעתי כף עם ר' יענקל, שיאפשר לי לראות את השכר אותו הוא מקבל עבור מעשיו הטובים בעולם הזה. האם אוכל לראות זאת? "בינתיים אינך רשאי, היות ור' יענקל עוד לא השלים את הזיכור אותו עליו לעבור בגיהנום. כאשר ישלים את התיקון יאפשרו לך לראות אותו לרגע אחד ותו לא. חיכיתי בקוצר רוח עד שחלפו מספר חודשים נוספים, אז הודיע לי הממונה, כי כעת אוכל לקבל את אשר הבטיח לי ר' יענקל, ולחזות בזיו פניו כאשר הוא זורח ונהנה בגן עדן. לקחו אותי עד להיכלו של ר' יענקל, פתחו לי את הדלתות לרווחה... או אז חזיתי בזיו פניו המאירים המפיקים נוגה, כשהוא זורח כאור החמה בעונג שאין כדוגמתו. לא אוכל לתאר לכם כלל את העונג הרב לו הוא זוכה בכל רגע. אך אחרי שנייה לא ראיתי יותר כלום. הדלתות נסגרו ואני הוטחתי חזרה אל העולם ממנו הגעתי. 'א-נ-י-ר-ו-צ-ה-לראות שוב!!! רק ל-ר-א-ות-!!!', זעקתי אל הממונים אשר דחפוני מטה. 'לא תוכלו!', פסקו נמרצות. והחזירוני אל המקום בו שהיתי, אך אני בשלי מבקש ומתחנן: 'רוצה ל-ר-א-ות-שוב... רק לראות!!!'.

"לבסוף אחרי דין ודברים באתי לפני בית דין של מעלה, ובקשתי כי אני רוצה לראות שוב את העונג לו זוכה ר' יענקל. שקלו את בקשתי, והחליטו כי כדי לזכות לראות זאת, עלי לגרום לקידוש שם שמיים. 'אם תהיה מוכן לרדת לעולם השפל, לספר את סיפורך זה ועל ידי זה יגרם קידוש ה', אזי תוכל לשוב ולראות לרגע אחד נוסף, את אשר כבר ראיתי!'. לכן כעת נכנסתי אל גופו של האיש המוטל לפניכם, סיפרתי לכם את הסיפור כולו, וקידוש שם שמיים שנגרם על ידי יזכה אותי, כעת כאשר אני עוזב אותך, לעלות מעלה ולראות שוב לרגע קט, את המחזה המופלא אותו ראיתי. את זיו פניו של ר' יענקל כשהוא מתענן ומתענן בגן עדן...".

את המעשה הלזה סיפר אחד מתלמידי הגאון ר' אלחנן ווסרמן הי"ד, שהיה נוכח באותו מעמד נורא הוד, כאשר ר' אלחנן ווסרמן הי"ד היה אותו זקן שדיבר עם הדיבוק.

...

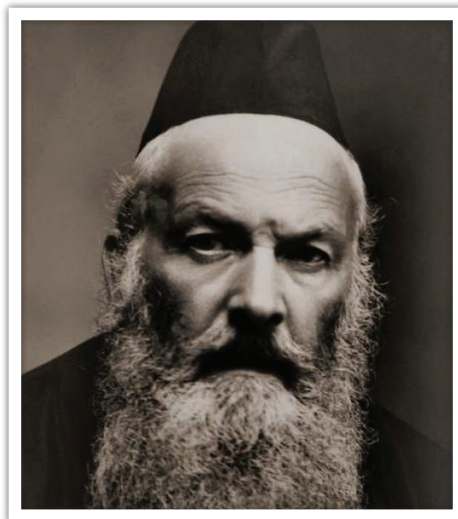
סיפור זה שופך מעט אור על גודל מעשה של איש יהודי. כעת, כאשר אנו לוקחים איתנו את אור ימי החנוכה הקדושים, אשר ערכם לא יסולא בפז, להאיר את חשכת לילות החורף אשר 'קדושת חול המועד' יש להם כפי שכבר ביארנו בהזדמנות אחרת, ומתוכם אנו יוצאים אל עבודת תיקון המידות של ימי השופרים הקדושים, הימים שכל איש ישראל יכול לזכך ולתקן בהאי עלמא, את כל מעשיו בהווה ובעבר ולהשפיע על העתיד. וכפי שמורים לנו

"וְשִׁמְתִי פֶּדֶת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמִּי" (שמות ה', י"ט)

עמדו סביבו במעגל, מרוכזים בשקט האזינו קשב רב לדברים שנאמרו מפיו של האיש שלפניהם. נדחסתי גם אני לראות... מה רואים שם? למה מאזינים? אחרי מאמצים רבים הצלחתי להשתחל פנימה. הקול היה עמום, נדחפתי עוד קצת כדי לראות במו עיני. האיש שכב שם, במרכז המעגל, ע"ג מחצלת דקיקה, עיניו בולטות מחוריהן. כל כולו אומר חוסר אונים, ומפיו נשמעות הברות צלולות וברורות, למרות שפיו אינו נע ואינו זע.

לפניו יהודי הדור פנים המדובב אותו, שואל אותו שאלות, ומאזין בקשב לדברים... "איך קוראים לך?", הוא שואל, - "אלכס", עונה לו הקול מפיו של האיש. "ומדוע באת הנה? מדוע נטפלת לאיש הזה?" - "באתי כדי לפרסם את הסיפור האישי שלי!", הוא מודיע:

"שלום ר' יענקל! מה שלומך? איך הולך לך היום?", שואל אלכס. - "ברוך הוא וברוך שמו. אינני מתלונן", עונה הלה, תוך שהוא מחניק אנחה חלושה. "מה כל כך נורא? תראה איזו שמש נעימה זורחת", מחווה אלכס ידו כלפי מעלה, מותח על פיו חיוך רחב ומדושן עונג... 'וואס פארשטייט א גוי', חושב לו יענקל. אך הפריץ איננו מרפה, "פרנסה יש לך?". - "ב"ה אינני מתלונן", הוא משיב שוב בחוסר ענין בולט. "אמנם צריך לשלם כמה הלוואות של נישואי הילדים, ועדיין לארח את הזוגות הצעירים, והנכדים. אך הכל יכול שעזר עד עתה, ימשיך ויעזור." אז

אם אינך מתלונן מדוע אתה נאנח, יענקל? תראה איך אני מסתובב זוח ושלוי, עם חיוך מאוזן לאוזן... למה שאתה לא תסתובב גם כך? האז יענקל... - "תקשיב אלכס, אני יהודי, אתה גוי! לעולם לא תוכל להבין, יהודי אף פעם איננו מרוצה מעצמו. אני רוצה להספיק ללמוד קצת יותר במשך היום, אני מעוניין שהתפילות שלי תהיינה נקיות יותר, נעלות יותר. שאיפתי שמצוות הצדקה שאני מקיים תהיה בהידור רב יותר. יש לנו מצוות סביב 24 שעות היממה, אני זקוק לעוד שעות ביממה כדי להספיק גם לסיים את המטלות הגשמיות שלי, להביא פרנסה הביתה, לדאוג לענייני היום-יום, ובנוסף שגם התפילה שלי תהיה כפי שאני רוצה באמת! אני יודע מה מחכה לי ליום פקודה?? כאשר אני אעזוב את העולם אגיע לבית דין של מעלה, שם אין חוכמות! מה שהבאתי איתי אלו הרווחים שלי! ועל הדברים שלא היו כפי שצריך... אני עתיד ליתן דין וחשבון!".

- "ומה יעשו לך?...". מקשה אלכס שאלת תם, "הן קיימת מצוות, חסד, התפללת...". - "אני יודע?? הגיהנום מספיק גדול, יש מספיק לכולם, אף אחד לא יכול להמלט משם. אם צריך לתת את הדין נותנים!".

"ומה לדעתך יעשו לי?", מוסיף אלכס להקשות, "הן אתה יודע כמה פעמים מחקתי חובות של יהודים כמוך, גם חובות שלך עצמך. מעולם לא נגעתי לרעה באיש, הקמתי משפחה מאושרת. גידלתי את ילדיי לערכים נאותים. אני גם משתדל לעשות חסד עם יהודים וגויים שאין ידם משגת. כשאני אגיע למעלה, מה יעשו? האז מה יעשו לגוי טוב כמוני?". "אה... גוי כמוך! אני בטוח שיש גן עדן שגויים מבלים שם... אין ספק. אין הקב"ה מקפח שכר

פעם הרכבתי את משקפיו של מרן ה'חזון איש' זצ"ל. הבטתי מבעד לעדשות, דרכן הביטו עיניו החודרות, הטהורות והקדושות ונחרדתי לראות את המספר הגבוה לו נזקק. ראיתי גם את הגמרא מסכת חולין ששמה את ה'חזון איש'. היא הייתה עטורה במאות הערות צפופות וקטנטנות...

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א בסיפורים מרתקים על גדולי ישראל, ופניני הפרשה

פרט זה זכור לי בעיקר במחיצתו של איש האלוקים, מרן הסטייפלער זצ"ל. כידוע, בבחרותו סבל הסטייפלער מדלקות קשות באזניו, שנגרמו כתוצאה מהקור הנורא ששרר בעיר הולדתו הורנסטייפל ברוסיה. בעקבות כך ברבות הימים שמיעתו הלכה ודעכה, עד שבסוף ימיו כמעט ולא הצליח לשמוע כראוי. הנכנסים לחדרו לחלות את פניו, היו כותבים את משאלתם על גבי הכתב, והוא היה משיב להם בקול רם, ככבד שמיעה.

אולם דבר פלא ראינו לא אחת, כאשר היה נכנס למעונו אי מי מגדולי ישראל, או תלמיד חכם בעל שעור קומה, לפתע הצליח הסטייפלער לשוחח עמו בדברי תורה ובענייני השעה ללא צורך בכתיבה. שמע בחביבות את תוכן דבריו של האורח הרם ונהל עמו שיחה מושלמת הלוך ושוב, כאלו שמיעתו תקינה לחלוטין.

כיצד יתכן הדבר?

התשובה היא כי כאשר הדבר חביב על האדם, הוא נותן את דעתו ולבו להבין ולשמוע, וכדברי חז"ל הנוכרים, שאף על פי ששני קולות אינם משתמעים, בגלל החביבות שלו לדברים הוא מצליח לשמוע!

אותו רעיון שמעתי מתלמיד חכם, שזכה להסתופף במחיצתו של מרן הרב מבריסק, הגרי"ז הלוי סולוביצ'יק זצ"ל. הוא העיד כי כאשר היו שחים לפניו דברים בטלים על דא ועל הא, לא מן הנמנע היה שלפתע היה פשוט נרדם תוך כדי שיחה, אולם כשהיו מדברים בדברי תורה, לפתע קבל עירנות מופלאה...

לאחד מגדולי ומאורי הדור, הגאון רבי חיים פינחס שיינברג זצ"ל, ראש ישיבת 'תורה אור', הייתה הנהגה קבועה: להיכנס לבית המדרש מדי יום ביומו בריצה כמו בחור צעיר, לקים דברי חכמים: "לעולם ירוץ אדם לדבר מצוה". למרות שהרב שיינברג היה בעל מזג רגוע ושליו מיוחד במינו, וכל מכיריו יעידו כי תמיד התהלך בשובה ובנחת, כאשר התקרב אל בניין הישיבה, הרי שלמרות משא הטליתות הכבד במיוחד שטטה על גופו הצנום, ועל אף גילו המתבגר הנושק למאה, היה רץ בצעדים נמרצים ומהירים, עד שצעירים ממנו בעשרות שנים דלגו פסיעות כדי להדביק את צעדיו...

כך גם סיפרו מקורביו, כי עד ימיו האחרונים ממש, כשהיו מעירים אותו, היו מזכירים לו את צמד המלים: 'זמן הנץ', מיד התנער ממתנו כנער צעיר, ובזריזות עצומה קפץ והתיישב על המטה. נכרו בו התחדשות ורענונות מופלאה, כלל לא אופיינית וטבעית לאדם בגיל כה מבוגר...

אין זה אלא שכאשר חביבין המצוות על האדם, וקיימת שאיפה נשגבה לקיימן, אזי הוא מתאמץ יותר מכדי היכולת הטבעית שלו, וממצה את כל האפשרויות הגנוזות בו, את אלו שהוא מודע להן ואת אלו שאינו מודע להן. העסקן הדגול, הרב ירחמיאל בויאר שליט"א, מספר שהיה נוכח פעם בביתו של מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, בעת שהגיע רופא העיניים לבדוק את מצב תקינות ראייתו. לצורך הבדיקה הוציא הרופא מהארון את ספר 'קצות החושן', ובקש מהרב שך לקרוא בו, בנסיון לקבוע על פי אופן הקריאה את גובה המספר לו הוא זקוק.

רבי ירחמיאל סיפר בהתפעלות את אשר ראו עיניו:

"מיד כשראה הרב שך את השורה הראשונה ב'קצות' התחיל לקרוא בו בלהט ובמהירות, בלא יכולת הפסקה. אך הרופא קבע נחרצות שבהכרח הרב אינו קורא מתוך הספר אלא מתוך זכרונו, משום שהמספר שהוא שם כעת במשקפי הבדיקה נמוך בהרבה מהמספר לו זקוק הרב.

"הרופא בקש להוציא ספר אחר. הביאו את הספר 'שב שמעתתא', אך גם כאן נשנה הדבר על עצמו. הרב שך קרא בקצב מהיר, והרופא שוב שלל את תקינות הבדיקה, כי לא תתכן קריאה מהירה כל כך במספר כה נמוך במשקפים.

המשך בעמוד הבא <<<

"הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים" (שמות ו', י"ב) כשהקדוש ברוך הוא שלח את משה לבקש מפרעה להוציא את בני ישראל ממצרים, לא חשקה נפשו ללכת. הוא טען בפני הקדוש ברוך הוא טענת קל וחומר: "הן בני ישראל לא שמעו אלי, ואיך ישמעני פרעה, ואני ערל שפתים", פרש רש"י: "זה אחד מעשרה קל וחומר שבתורה".

לכאורה טענת ה'קל וחומר' הזו טעונה באור רב; הרי הסיבה שבני ישראל לא שמעו אל משה היא, מכיון שהיו נתונים אז תחת קושי השיעבוד, וכמו שהתורה עצמה אומרת בראשית הדברים: "ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה", ובשל כך לא היו מסוגלים להקשיב לדברים ולקבלם.

לעומתם פרעה ישב על כסאו בבית המלכות בנחת ובשלווה, מבלי שיעבוד שום עבודת פרך שתטריד את מנוחתו. לכן מה שבני ישראל לא שמעו אליו

עדיין אין זו הוכחה שגם פרעה לא יקשיב לו, ומה הסברא בטענה שטען משה?

הגאון רבי יצחק מוואלוז'ין זצ"ל, בספרו 'פה קדוש', מיישב את הדברים בצורה מאירת עיניים, באמצעות משל כדרכו:

משל לאדם החבוש בבית האסורים תקופה ממושכת. והנה באחד הימים נכנס לחדרו אדם

כבד פה ומודיע לו, כי הוא עומד לפעול לשחרורו. אין ספק כי למרות דבורו האיטי והמגמגם, יקשיב לו האסיר בסבלנות רבה, ויאזין לכל הגה שיוציא הלה מפיו עד לסיום דבריו. זאת משום שכל מעייניו ותקוותיו נתונים הרגע זה בו יוציאוהו לחופשי.

לעומת זאת, אם יבוא אותו אדם אל שר בית הסוהר, ויבקש לחון את האסיר, מיד כשפתח הלה את פיו בדבורו האיטי ומורט העצבים, תפקע סבלנותו של השר ולא ירצה לשמוע ממנו שום מילה נוספת. מטבע הדברים הוא יפטיר במשפט זעוף: "איני מבין כלום. שלח אדם אחר לשוחח איתי ואשקול את צעדי...".

בכך מבאר רבי יצחק מוואלוז'ין היטב את טענת משה רבינו: משה רבינו אמר לקדוש ברוך הוא: "הן בני ישראל לא שמעו אלי", כוונתו לומר, הלא כשבאתי לבני ישראל לבשרם את בשורת הגאולה, למרות היותם עבדים מעונים תחת שיעבוד המצרים הנוגשים אותם, וזו הייתה כל תקוותם וצפיתם להגאל מהעבדות, נמנעו מלשמוע לי, רק מפני היותי כבד פה, אם כן קל וחומר "ואיך ישמעני פרעה", הוא היושב ברום המדרגה על כס מלכותו, בוודאי שלא ירצה לשמוע אותי, שהרי "אני ערל שפתים"...

כל אדם יכול להבחין במושג הזה, כיצד הוא קיים אצלו ואצל אישים אחרים שבסביבותיו. פעמים רואים אדם שבאופן רגיל הוא כבד שמיעה, ואלו כשהדבר חביב אצלו הוא שומע היטב. או שאין ביכולתו לעשות דבר מסוים, אולם כשמתעורר בו רצון עז לעשות אותו, בניגוד לכוחותיו הרגילים והפשוטים, לפתע הוא מוצא את עצמו משתמש בכוחות עילאיים מעל דרך הטבע לממש את רצונותיו. זאת משום שהרצונות והשאיפות גורמים לגילוי כוחות עמוקים יותר הגלומים בו, ומפתחים בו חושים מעל דרך הטבע להוציא את רצונותיו אל הפועל.

לטעון טענה כה חזקה? - "ההסבר הוא", אמר רבי איסר זלמן, "כי אין דבר העומד בפני הרצון. אם אדם מאד רוצה לצאת זכאי בדין, הוא מסוגל להגיע ברגע אחד לדרגות רמות ביותר, גם עוזרת פשוטה יכולה לטעון טענה עמוקה של ה'נתיבות!'..."

הגאון רבי אברהם יעקב איצקוביץ שליט"א, ספר דבר נפלא אודות חותנו, מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, בעל 'שבט הלוי': בליל הסדר של שנת תשע"ג, שנתיים ימים לפני סלוקו של הרב וואזנר לגנזי מרומים, תקפה אותו חולשה גדולה, והוא התקשה לנהל את חלקו הראשון של ה'סדר' ברוב הדר כמו בשנים עברו. בקושי רב הצליח להוציא את המילים מפיו, עד שבני המשפחה היו מבוהלים לנוכח החולשה הגדולה שנכרה עליו.

אולם כאשר הגיעו ל'שולחן ערוך', השתנו פני הדברים ללא היכר, לפתע חל שנוי דרסטי במצבו. מנהגו של הרב וואזנר היה בכל השנים ללמד את הלכות קורבן פסח במהלך הסעודה, והיה מקריא אותן בעצמו בבהירות ובמתיקות מיוחדת, ועתה בעקבות חולשתו ביקש שכל אחד מהמשתתפים יקרא הלכה אחת, והצבור יקשיב.

הרב איצקוביץ מתאר כי החל מהרגע בו הקריא את ההלכות, נזרקה בו חיות. הרב וואזנר האיר הארות והוסיף חידושים ובאורים תוך כדי הדברים, והיה נדמה כי בכל רגע נעשה עירני ורענן יותר ויותר. כל המסובים בסעודה נגררו לריתחא דאורייתא שהתעוררה שם בענייני קורבן הפסח... ובזכות זאת נותר עד סוף הסדר שמח, עירני וטוב לב כבכל שנה ושנה.

"ראינו במוחש", סיים הרב איצקוביץ, "כיצד התקיימו בו, במורי חמי זצ"ל, דברי דוד המלך 'לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתני'. למרות חוסר כוחותיו וחולשתו הגדולה, חביבותו ואהבתו לתורה נסכו בו כוחות מחודשים, והשפיעו עליו חיות ושמחה עצומה עד סוף הסדר. הוא שאב את כל חיותו מהתורה הקדושה".

אידי דחביבא ליה יהיב דעתיה!

והדברים תואמים היטב ללשונו של ה'אור החיים' הקדוש, על הפסוק: "ולא שמעו אל משה מקצר רוח" (שמות ו', ט'): "אולי כי לצד שלא היו בני תורה לא שמעו, ולזה יקרא קוצר רוח כי התורה מרחבת לבו של אדם..."

מפליא לראות כיצד התורה הרחיבה את לבם של חכמי התורה!

(מתוך הסדרה הנפלאה 'אוצרותיהם אמלא')

וכך חזר הדבר על עצמו גם כשהוציאו את ספרו 'אבי עזרי'. בשלב זה אמר הרופא: 'נדמה לי שבכל הנוגע לספרים תורניים, ראייתו של הרב פועלת שלא כדרך הטבע, אני מציע שיביאו עתון או ספר חולין כלשהו, דרכו יהיה נתן לאבחן בצורה מקצועית ולקבע את מצב הראיה האמתית'.

"ואכן, כפי ששיער הרופא כן היה. כשהביאו לפני הרב את העתון היומי והתבקש לקרוא בו, התאמץ רבות כדי להבחין במלים ולהשלים את המשפט, וכך הצליח הרופא לקבוע את המדה התואמת למשקפיו..."

הפשט הוא, שאהבה לדבר מוסיפה יכולת על טבעית!

כמעין פלא זה נוכחתי בעצמי בהזדמנות מסוימת: פעם הייתה לי הזכות להרכיב לזמן מועט את משקפיו של מרן ה'חזון איש' זצ"ל. הבטתי מבעד לעדשות, דרכן הביטו עיניו החודרות, הטהורות והקדושות של ה'חזון איש', ונחרדתי לראות את המספר הגבוה לו נזקק. מנגד ראיתי גם את הגמרא מסכת חולין ששמשה את ה'חזון איש'. היא הייתה עטורה במאות הערות צפופות וקטנטנות. בין דפי הגמרא היה מונח מכתב ארוך של מספר עמודים גדושים בדברי תורה, כתב קטן, בכתב ידו של אחד מחשובי תלמידי החכמים שבאו לחסות בצלו של ה'חזון איש' ולקבל לקח מפיו, הגאון רבי אברהם יעקב וינר זצ"ל.

התפעלתי עד מאד, כיצד ה'חזון-איש' שהיה קצר-ראי, עם מספר כה גבוה במשקפיים, הצליח לקרוא ולכתוב אותיות קטנות כאלה. אך כנראה שגם זה היה מכח האהבה הגדולה שלו לדברי תורה, והאהבה שקלקלה את השורה...

הגאון הצדיק רבי סנדר פריינד זצ"ל, ספר כי פעם התקיים דין תורה אצל מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, ראש ישיבת 'עץ חיים', בין בעלת בית לעוזרת שלה. רבי איסר זלמן שמע את טענות הנדונים, ונטה להכריע לטובת בעלת הבית, כאשר לפי ראות עיניו היה נראה לו כי הדין עמה.

אלא שלפתע נעמדה העוזרת, פתחה את פיה והשמיעה טענה חזקה. רבי איסר זלמן הרהר בה מעט והחליט כי אכן היא צודקת, לפי שהטענה שהיא השמיעה יש לה סמוכין בספר 'נתיבות המשפט' ובשל כך הדין עמה...

לאחר סיום הדיון, התבטא רבי איסר זלמן בהתפעלות כי יש ללמוד מכך מוסר השכל עצום: הרי ברור שמעולם לא עיינה אותה עוזרת ב'נתיבות', ויתכן שאף אינה יודעת כלל על קיומו של ספר כזה. אם כן, כיצד הצליחה

פרוטה, והעולם נחרב ומוכרח לכעוס, אבל עכ"פ זו ראייה שאפשר! וא"כ כאשר ה' אומר אינו שווה מיליון? וההצלחה בעולם הזה למי שהצליח לנצח את הכעס שווה עד מאוד, וכן השכר טוב שיהיה לו על כך מהקב"ה".

ופ"א הציע רבנו להינצל מן הכעס, שפעם ביום יזכיר לו 'יום המוות'. ושאלו את רבינו אם יש עצה אחרת, היות ויש כאלה שזכרון יום המוות 'מפחיד אותם'. חשב רבינו ואמר: "יעלה בדעתו את זכרון ה'גיהנום', וכמו שאחז"ל בנדרים דף כ"ב: 'כל הכועס כל מיני גיהנום שולטין בו, שנאמר והסר כעס מליבך והעבר רעה מבשריך ואין רעה אלא גהינום'. בחוש".

עצה להינצל

אחד שאל לרבינו עצה להינצל ממידת הכעס. בתחילה אמר רבינו: "אני גם מחפש עצות לזה", אח"כ אמר: "ללמוד בספר חרדים פרק ס"ו".

לא להכות מתוך כעס

אמר רבנו: "לפעמים יש יוצא מן הכלל שצריך להכות, אבל ברור שמה שכתוב: 'חושך שבטו שונא בנו', אין הכוונה שיש להכות בלי הבחנה כל

צחצוח הנשמה - כיצד?
כשנפטר הגה"צ ר' אליהו דושניצר זצ"ל, אמר החזו"א למרן הגר"ח ק שליט"א, שהנפטר לא כעס מימיו, ואם נשאל מנין ידע ד"ז החזון איש? משמע שהוא ידע (היינו ברוח קודשו)... או שהכיר את הנהגותיו והבין שאדם כזה לא יכול לבוא כלל לידי כעס. ובהזדמנות אחרת הסביר רבינו, שכשאדם כועס זה עושה לו כתם על הנשמה. כנראה ראה החזו"א שנשמתו של רב' אלי' מצוחצחת, וממילא הבין שלא כעס מימיו.

(כאיל תערוג תשע"ז)

ישבת מיר, הגר"ח שמואלביץ זצ"ל". הלימוד הגדול היה שכאשר רבינו מתפלל הוא מרגיש בכל מילה עם מי הוא מדבר, תמונה חיה של עבד המשיח לפני קונו, מה שהשפיע על התלמידים רבות בהבנת ערכה של התפילה.

עד כמה הרגיש בתפילה שעומד לפני המלך: פעם לאחר תפילת מנחה בשיבה, ניגש אליו אדם שנקלע לשיבה ונהנה מתפילתו ואמר לו: "ישר כח, התפילה הייתה מאוד גישמאק", השיב לו רבינו מיד: "יישר כוחכם, מקווה אני שבמתיבתא דרקייע יהנו ממנה".

(מתוך "מגדלתו ומרוממתו")

הדמעות מתעוררים רחמים ועל ידם זוכים לישועה. השל"ה כותב על גמרא זו, שאפילו כשיש דינים על האדם, גם אז דמעות יכולות לעזור, שהרי נאמר "לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה".

יסודות אלו שהשריש היו ניכרים כשעמד בתפילה לפני העמוד. ראו תמיד איך הוא חי כל בקשה בלב ונפש. סיפר אחד התלמידים שלא יישכח ממנו המחזה, כאשר עמד לידו בתפילת שחרית של ג' טבת תשל"ט. בני הישיבה עמדו והתפללו כרגיל, ואז כשהגיע רבינו בתפילתו לפני העמוד לברכת 'על הצדיקים', פרץ בבכי נורא, קולו נשנק ודקות ארוכות לא היה יכול להמשיך. "לא הבנו מה אירע לו. רק אחרי התפילה נודע לנו על הסתלקותו של ראש

הם השתרר באולם, הכל חשבו כי בפני האתגר הזה הוא לא יעמוד. אך ר' פנחס לא הוצרך אפילו לחטט בזיכרוננו, ובוודאי שלא הסמיק לרגע. כמו ממחשב אוטומטי שלף את התשובה ממוחו: "מסכת מגילה, דף ל"א"...

איך יתכן שהגאון לא התקבל באף ישיבה?

כשחז"ל אומרים 'עין רואה והלב חומד וכלי מעשה גומרים' - בדיוק לזה הם מתכוונים.

כדי לשמור טוב יותר על המערכות שלנו, על המוח, על המחשבות, על המעשים ועל הפעולות שלנו, צריך להתחיל מהשורשים, מהעיניים. כשהעיניים שמורות, כשהעיניים מתפקדות בצורה נכונה, כשאנו רואים את מה שצריך ורק את מה שצריך - המוח שלנו קולט נתונים בצורה נכונה, מתייעל, וכל גופנו פועל נכון.

לפיכך, חסד עשה עמנו אבינו שבשמיים, כשנתן לנו מצוה תמידית: 'ולא תתורו... ואחרי עיניכם'. זו הוראת הפעלה שיכולה להציל אותנו, היא נועדה לשמור על השפיות שלנו, על היכולת של המוח שלנו לתפקד נכון ויעיל, בלי להתבלבל, בלי להתערבל, בלי לאבד שליטה כתוצאה ממה שענינו רואות...

כשנחפש את הנקודה, בה"א הידיעה, במה עלינו להשקיע את הכוחות בימי השובבי"ם, נוכל למצוא את העיניים כגורם הדרמטי ביותר. כדאי להשקיע בימים אלה עוד קצת מאמץ, בחשיבה איך נשמור על העיניים טוב יותר - לראות רק מה שצריך, ולהיזהר מלהביט במה שלא צריך. ובפעם הבאה,

כשתזדמן לפנינו ראייה אסורה, העיניים שלנו יעופו מעצמן אחורנית, יברחו מהמראה הזה, כי הוא מסכן אותנו. הרבה יותר כדאי לשמור על העיניים לראות רק דברים טובים, כי דרך העיניים - המוח, החשיבה, הגוף וכל מערכותיו - כולם יעבדו הרבה יותר טוב!

מבחן בפתקאות...

שבועות מספר לפני המעמד הגדול, כבר החלו השמועות ברחבי התלמוד תורה על האירוע המתקרב. מעמד גדול ומעניין עומד לקרות, וכל הילדים החלו להתכונן לקראתו בהתרגשות עזה ובמתח גואה... הגיע יום ראשון, י"ב אב תשס"ט, הוא יום

המעמד. כבר משעות הבוקר, הסתובבו הילדים בנשימה עצורה, ממוללים באצבעותיהם פתקאות קטנות, בהן כתבו ציטוטים מדברי הגמרא, מכל קצוות הש"ס. כל ילד שמר את הפתק צמוד אליו, ולא גילה לאיש מהו המאמר שבחר לכתוב, מהו המאמר בו יבחן את הבחור הצעיר העומד לעלות על הבימה...

ואז החל המעמד, מרהיב ונורא הוד. בפני קהל עצום של 1,700 ילדי תשב"ר, ישב בחור צעיר וצנום על במה גבוהה, במרכז אולם ת"ת חשוב באשדוד. השולחן שלפניו היה ריק מכל - לא ספר ולא גמרא, לא מחשב ולא תוכנה, רק מיקרופון קטן...

שם הבחור שישב על הבמה הוא ר' פנחס ב"א, שהיה אז כבן עשרים בלבד. מולו ניצב אחד מחשובי המחנכים, שנשא את קולו מול הילדים הנרגשים: "ילדים יקרים! כעת נוכל לראות להיכן יכולה להגיע ידיעת התורה, עד כמה ניתן לזכות בשליטה מוחלטת בכל מכמני הש"ס. הנה, בשבועות האחרונים אספנו מאמרי חז"ל שונים, וכל ילד מחזיק עכשיו פתק, ובו מאמר חז"ל שבחר מכל פינות הש"ס. כעת, נאסוף את הפתקים ונקרא אותם בקול, ור' פנחס היושב עמנו, יגלה את המקור של כל מאמר ופתגם מתוך זכרוננו!"

המשך בעמוד הבא <<

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

שובו בנים שובבים!

אנו עומדים בעיצומן של הפרשות בהן נקרא על גאולת מצרים, המבטאת את הגאולה מעומק התהום והעליה לדרגות הקדושה הגבוהות ביותר, כפי שקרה במעמד הר סיני. בשבועות הללו טמון סוד הגאולה בעבר, אך האר"י הק' גילה כי גם בהווה, השבועות האלה טומנים בחובם אוצר של גאולה. השבועות האלה, הם מתנה יקרה וחד שנתית בה יש לכולנו - ככלל ישראל, וגם לכל פרט ויהודי בפני עצמו, את היכולות והכוחות לצאת מכל שעבוד ואפלה לחירות ולאורה. בשבועות האלה קיבלנו כוחות שמימיים עילאיים כדי להתנקות, להזדכך ולהתרומם לדרגות גבוהות ביותר.

לפיכך, קיבלו השבועות הללו את שמם הנוודע: 'ימי השובבי"ם ת"ת', המרומזים בראשי התיבות: ש'מות, ו'ארא, ב'א, ב'שלח, י'תרו, מ'שפטים, ת'רומה, ת'צוה. אלה הפרשות בהן נקרא על הגאולה, מעומק תהום שפל הטומאה בו היינו במצרים, עד למצב בו זכינו לקבל את התורה ולבנות משכן להשם יתברך בתוכנו - המעלה הגבוהה ביותר שבן אנוש יכול לשאוף אליה. באופן מודגש, עוסקים ימי השובבי"ם בהיטהרות ובקדושה. יהודי, כל

יהודי, נשמתו היא יהלום זך ונקי, טהור ונוצץ. גם אם חוטא חלילה, הוא כמו יהלום שמתלכלך בלכלוך חיצוני, כמו מרגלית השרויה בתוך ביצה. אם ירצה היהודי - הוא יכול לשטוף את היהלום, לנקותו, להבריכו ולחדש את פניו, וראו זה פלא - היהלום יחזור לנצוץ כמקדם. בימי השובבי"ם קיבלנו כוחות ייחודיים לעשות בהצלחה את התהליך הזה. לנקות ולהסיר את הלכלוך שדבק בנשמתנו היהודית, ולזככה כדי שתחזור לנצוץ כמקדם. לפיכך, ראוי לייחד מחשבה לשאלה, כיצד מונעים מהלכלוך להצטבר על הנשמה, כיצד מנקים אותה ושוברים עליה נוצצת ומאירה...

הבה נתבונן במצלמה. המצלמה כוללת מערכת משוכללת המסוגלת לצלם רבבות פרטים בתוך דקה, ניידת ומסתובבת לכל מקום, פועלת כמעט בכל תנאי ראות ומזג אוויר, בעלת זום משתנה בלי צורך בלחיצת מקש, ומורכב עליה כרטיס זיכרון המכיל מיליוני קבצים, אותם הוא יכול לסרוק בשבריר שניה... בנוסף, כ'כרטיס הזיכרון' מובנית תוכנה ייחודית, המזינה את כל הנתונים שבמצלמה למחשב משוכלל, המפרק ומסדר את הנתונים והתמונות וגם מסיק מהן מסקנות. כל זאת בצורה אוטומטית לחלוטין, ללא חיבור לחשמל, וכמעט בלי צורך בתיקונים...

מובן, כי המצלמה המדוברת היא זוג העיניים שלנו. העיניים הן המצלמה המשוכללת ביותר שכל פלאי הטכנולוגיה לא הצליחו להתחרות בה - הן רואות, מבחינות, מסתכלות, מתמקדות, מצלמות רבבות תזוזות בשניות, משמרות ומזינות נתונים למוח, שבתוך שניה פוקד עליהן קדימה מה לראות וכיצד... זו מערכת משוכללת ביותר, שכשמשמשים בה באופן נכון - אין ערוך לאיכותה ויכולותיה. אך באותה מידה ממש, זו מערכת רגישה, רגישה מאוד... מה שהעיניים רואות - מצטלם, נשמר, מוזן למוח ומפעיל את המחשב.

פנחס לשיבה, מתוך אכזבה על הדרך בה הגיע אליה - למרות יכולותיו ולא בגללן, על אף זכרוננו הבוגדני ולא בעטיו... בקיץ שאחרי, נערכה שמחת ה'בר מצוה' של פנחס. פנחס התכונן אליה בהתרגשות, ובין היתר שהה רבות בבית הכנסת הסמוך לביתו, לומד הלכות תפילין ונערך לקראת היום הגדול. ואז קרה המפנה ששינה את חייו: לפתע מצא גיליון מודפס, שבכותרתו נכתב 'סגולות לזיכרון'. פנחס קפץ על המציאה כמוצא שלל רב - הן כל הבעיה שלו בחיים היא בתחום הזיכרון, אולי כאן, בגיליון זה, ימצא הפתרון והוא יצליח לאתר סגולה שתהפוך אותו לאדם זוכר, עם זיכרון חי ופעיל? אולי כאן טמונה ישועתו?

הוא הביט בשורה הראשונה, בה נכתב: "אמר הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק זי"ע: השומר עיניו בקדושה ובטהרה, מובטח לו שכל מה שילמד ויראו עיניו יזכור ולא תשלוט בו השכחה כלל!". פנחס קורא שוב ושוב, ואינו מאמין. הוא משפשף את עיניו, ונדהם. "מה?!", מספר ר' פנחס על תחושתו באותה עת, "אני אומר לעצמי: הרי זו הבעיה שלי, זה בדיוק הפתרון לבעיה שלי. אני סובל כל כך משכחה, אני לא מצליח לזכור כלום, היתכן כי כתוב לפני הפתרון? האם אני ניצב מול גילוי חייו?". הוא הוסיף לשבת, המום. בתוך תוכו התחוללה סערה - הרי הזיכרון הוא המצוקה שלו, הקושי המרכזי שלו בחיים, וכאן הוא עומד מול הפיתרון המובטח, מובטח, מובטח!!! ומנגד, כמה אחריות ועול ומסירות צריך כדי להיות בדרגת שומר עיניו בקדושה ובטהרה...

ההתלבטות הייתה קשה, קורעת לב. הדבר משול לאדם טובע, שמישהו מושיט לו יד להצילו אך דורש סכום עתק בגין ההצלה שאין לו מהיכן לשלם... להתחייב לשמירת עיניו ולזכות בזיכרון, או לוותר על הפתרון כי המשימה כה קשה?

הדילמה הוכרעה לבסוף, לטובת הצלת חייו, במשמעות הכי עמוקה של המילה. פנחס קיבל על עצמו במילים פשוטות וברורות: 'אני מקבל על עצמי לשמור עיני בקדושה ובטהרה מרגע זה ואילך', אמר בעיניים עצומות, ותוך סיפוק רב על ההחלטה האמיצה. 'עורני בורא עולם שאצליח לעמוד במשימה הזו ולשמור עיני בקדושה, וזכני לראות במימוש ההבטחה שלא אשכח דבר מלימודי!', התחנן בדמעות שלישי...

כשהחלטה עברה לשלב היישום, גילה פנחס עד כמה היא קשה מצד אחד, אך ממלאת סיפוק ושמחה מהצד השני. זה לא קל להתמסר ליעד, אך הוא בחר להיאבק, בנחישות, בעוצמה, באומץ ובגבורה. גם אם היו מי שהביטו בו במבט מזוהר, גם אם היה נראה לו שהוא בעצמו כבר מגזים - הוא לא ניסה להתחמק ולעגל פינות. הוא שומר את עיניו בלהט, ויהי מה!

חודשיים ימים של מאבק, בימי הקיץ בהם הניסיון קשה שבעתיים. חודשיים ימים של ניסיון מתמיד ועקשני, בו היצר מנסה ומנסה, ופנחס הודף ודוחה. לכל אורך החודשיים הוא ניסה שוב ושוב לראות אם הסגולה כבר פועלת, ולא נואש גם כשראה שעדיין זכרוננו מתעתע בו. אבל אחרי חודשיים קרה המפנה. שוב הוא למד עמוד גמרא, ושוב ניגש להיבחן. תחושה פנימית אמרה לו שמשוהו השתנה...

התוצאות הותירו אותו הלום רעם. לראשונה בחייו, זכה לראות בשולי מבחן בכתב את הציון תשעים ושבעה אחוז! לראשונה בחייו זכרוננו לא בגד בו, הוא זכר היטב את החומר וכתב אותו בנינוחות ובקלות! לראשונה בחייו השיג תוצאה שאפשר להתגאות בה!

מאותו יום ואילך, כל קשיי הזיכרון שלו הפכו להיסטוריה רחוקה. ר' פנחס הפך לגאון, בחור שלומד ולא שוכח דבר. מאותו יום שקיבל על עצמו משהו השתנה, והיום - כל מה שהוא לומד פעם אחת נקלט, מסתדר, נרשם, וזכור היטב...

סיפורו של ר' פנחס מלמד אותנו, עד כמה העיניים הן רבות השפעה על המוח והזיכרון שלנו. עד כמה הן הקובעות ומכריעות את יכולות המוח שלנו. כששומרים עליהן נקיות וזכות, המוח מתנקה, מזדכך, שומר על עצמו היטב, נקי וזך... בפעם הבאה שנצא לרחוב נזכור שכל ראייה נכנסת, נרשמת, נשמרת. הראיית שאינן ראויות משבשות לנו את המוח, מחלידות את המצלמה. הרבה יותר כדאי לשמור על העיניים נקיות ולזכות לזכור באופן ברור וצלול את כל מה שחשוב באמת לזכור!

לסיום, ידידי ר' פנחס מוסיף ואומר: "אני גר בקרית גת, בסביבה לא קלה לשמירת עיניים. אבל ברגע שהחלטה הייתה נחושה ואמיצה, סופית וברורה - הצלחתי לעמוד בה, ולזכות בתועלתה. שמירת עיניים היא אולי משימה, אבל ברגע שמחליטים עליה ומתעקשים לעמוד בה - כל אדם, בכל גיל, בכל מצב ובכל סביבה יכול לשמור את עיניו, ולזכות בסייעתא דשמיא! אין סיבה להירתע, אין סיבה לדחות, היצר מאיים שזה בלתי אפשרי, אבל האמת היא

כשניתן האות, עברו המחנכים בין התלמידים ואספו את הפתקים. הצטברו פתקאות ובהן כאלף מאמרי חז"ל מכל מסכתות הש"ס, שנכתבו כציטוט מדויק אך בלי לציין להן מקור.

ואז, השתרר שקט מתוח. אחד המחנכים עלה אל הבימה וקרא את הפתק הראשון: "איזוהי עבודה שבלב, זוהי תפילה", נכתב בו. ר' פנחס ענה מיד: "תענית דף ב". מיד נקרא הפתק השני: "ארבעה דברים צריכים חיזוק", ור' פנחס גם כאן לא השתהה, ושלף מיד את המקור: "ברכות דף ל"ב". אלו היו השאלות הקלות. המתח באולם האמיר כשהגיעו למאמרי חז"ל פחות מוכרים. בכוונה תחילה הוכנסו גם 'שאלות מכשילות', כמו שאלה הנוגעת לקרבנות, שאותה בוודאי יחפש ר' פנחס במסכתות זבחים ומנחות, ולא יעלה על דעתו את התשובה הנכונה. וכך הוא נשאל למקור מאמר חז"ל "תיקנתי להם סדר קרבנות בזמן שקוראין בהן לפני, מעלה אני עליהם כאילו הקריבום לפני" - - -

הס השתרר באולם, הכל חשבו כי בפני האתגר הזה הוא לא יעמוד. אך ר' פנחס לא הוצרך אפילו לחטט בזיכרונו, ובוודאי שלא הסמיק לרגע. כמו ממחשב אוטומטי שלף את התשובה ממוחו: "מסכת מגילה, דף ל"א"... למעלה מאלף ציטוטים מהש"ס נערמו על השולחן ונשאלו, ור' פנחס מוצא את מקורם בשבריר שניה במוחו. באולם, ישבו המומים ונדהמים תלמידי הת"ת, לצד מחנכיהם. לא ייאמן - בחורצ"ק צעיר כבן עשרים, השולט שליטה

ואז, השתרר שקט מתוח. אחד המחנכים עלה אל הבימה וקרא את הפתק הראשון: "איזוהי עבודה שבלב, זוהי תפילה", נכתב בו. ר' פנחס ענה מיד: "תענית דף ב". מיד נקרא הפתק השני: "ארבעה דברים צריכים חיזוק", ור' פנחס גם כאן לא השתהה, ושלף מיד את המקור:

כה מלאה בכל מכמני הש"ס! כל ציטוט וכל אמירה, כל פתגם וכל מושג מהתלמוד - הוא מוצא את המקור בשברירי שניה!

המעמד המרשים הסתיים בשקט של הלם, שהפך אחר כך למחיאיות כפיים סוערות לגאון הצעיר. אך כל מי שהיה שם, וגם מי שרק שמע על המעמד הזה, נותר עם שאלה פתוחה: איך? איך מגיעים לבקיאיות כזו? האם הוא ניחן בכשרון נדיר או בזכרון יוצא דופן? ר' פנחס ניסה להיעלם אל דפי הגמרא האהובים, אך לזיכוי הרבים ניאות לשתף אותנו בסיפורו האישי, הנחשף כאן מפיו לראשונה:

גילוי לחיים!

כילד צעיר נחשב פנחס ככישרון בינוני. הוא ידע ללמוד ולהבין באופן ממוצע למדי, אך הזיכרון שלו היה חלש במיוחד. בייחוד הגיעו הדברים לידי ביטוי כשהיה צורך לסכם חומר לימודי ולסדרו לקראת מבחן - אז מוחו היה מתבלבל ומסתחרר, ובתוך

כמה רגעים נמחקו שעות לימוד רבות וידע תורני רחב.

"אני זוכר", מספר ר' פנחס, "כיצד הייתי לומד ומשנן את הנלמד בחיידר. הצלחתי להבין את החומר בקצב רגיל, הבעיה הייתה כשהתחילו להצטבר יותר מדי נתונים בסוגיא אחת - ואז הזכרון היה בוגד בי, המוח לא קלט בצורה נאותה, ולא הצלחתי לזכור דבר...". הוא ממשיך במבוכה: "אני מתבייש להראות את תוצאות המבחנים שלי מאותן שנים - כי גם אחרי לילות כימים של השקעה בלימוד ושינון וחזרה, התוצאה הייתה שלושים אחוזים, מקסימום ארבעים...".

לקראת סיום שנות לימודיו בת"ת, הגיעה תקופת המבחנים לקראת הישיבה הקטנה. פנחס השתדל מאוד, יגע ולמד אינסוף שעות, חזר ושינן בלי הפסקה, ולא עצם עין בלילה שלפני המבחן מרוב מתח וחרדה... עם שחר, השכים קום והחל להתפלל בדבקות. הוא שפך דמעות בתפילה ובתחינה, ובשעות שנותרו - שב ושינן... אך מה רבה הייתה אכזבתו ברגע המבחן. כל השעות, הימים והלילות, התחנונים והדמעות - לא הועילו מול זכרונו הבעייתי כל כך. ברגע הכניסה לחדר המבחן כאילו נמחק כל דיסק הזכרון במוח, כל המאמץ והחזרה ירדו לטמיון...

הוא לא ציפה לתשובה אחרת מזו שקיבל: 'לצערנו, בנכם לא נמצא מתאים ללמוד בישיבתנו בשנת הלימודים הבאה. אנו מאחלים לכם הצלחה ובריאות', נכתב במכתב הקצר שמוען להוריו. רק אחרי שאביו הפעיל פרוטקציה התקבל

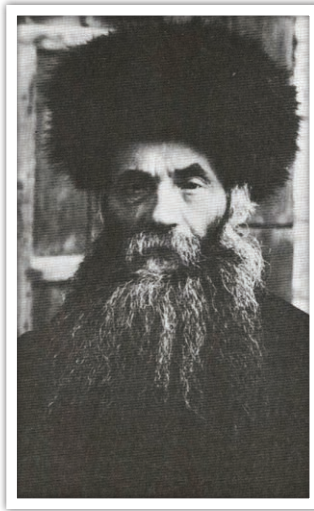
"אם הייתי מספר לרב" - ענה רבי אריה - "הרי הוא היה מקפיד על בעל הבית. העדפתי שהרב לא יבין אותי ויקפיד עלי, ולא יקפיד חלילה על בעל הבית, שחש אני כלפיו הכרת הטוב רבה"

הזמנה לבר מצווה, שגרמה לרבי איסר זלמן הרהורי תשובה ותחושת הכרת הטוב

הרב ישראל ליוש

בלימוד ע"י החברותא איתו, אבל מעקשנותו של ר' אריה הבין רבי ברוך בער שאין מה לעשות. הוא בירכו בברכת הצלחה, ונפרדו לשלום.

לימים, סיפר רבי אריה לקרוביו על מה ולמה עזב את הישיבה: "בהיותי בישיבת קמניץ, התאכסנתי בבית אחד ה'בעלי בתים' בעיירה, ויום אחד החל בעל הבית 'לזמר לי זמירות חולין', על הצורך שלי ללמוד מעט לימודי חול, ובמתק שפתיו ניסה לשכנע אותי, כי בחור מוכשר כמוני בוודאי שלימודים אלו יהיו לי לעזר בהמשך חיי. לא רציתי להתווכח עמו, כי חששתי שהוא יחליש אותי בדעותיו, והחלטתי לעזוב לאלתר את האכסניה הזו. אך כיון שמכיר אני טובה לבעל הבית, על התקופה הארוכה בה הוא אכסן אותי ודאג לצרכיי, לכן לא עברתי לגור אצל בעל בית אחר, כי הרי הדבר עלול לפגוע בו, ובמקום זאת עברתי לישיבה אחרת, כך הוא לא יפגע מעזיבתי את אכסנייתו".

שאלו אותו מכרו: "מדוע אם כן לא סיפרת על כך לרב ברוך בער? מדוע השארת אותו בספקות על סיבת עזיבתך?", "אם הייתי מספר לרב" - ענה רבי אריה - "הרי הוא היה מקפיד על בעל הבית, העדפתי שהרב לא יבין אותי ויקפיד עלי, ולא יקפיד חלילה על בעל הבית, שחש אני כלפיו הכרת הטוב רבה..."

מסופר על הגאון רבי שלום אייזן זצ"ל, שבא להזמין את הגאון רבי איסר זלמן זצ"ל לקידושא רבא שערך לכבוד בר המצווה לבנו. הוא לא חשב שרבי איסר זלמן בגילו המופלג יטריח עצמו בשבת ויבוא ממרחק כה רב, אך מפני כבודו הוא בא להזמין.

והנה, לפליאת אנשי ירושלים המכובדים שהשתתפו בקידוש, הופיע רבי איסר זלמן בבית הרב אייזן, מתנשף ומותש מעמל הדרך, המשתתפים לא הסתירו את פליאתם, ושאלו את רבי איסר זלמן מה ראה לנכון להטריח עצמו כל כך לבוא לקידוש?

רבי איסר זלמן ענה להם במילה אחת - "הכרת הטוב". "על מה ולמה?", הוסיפו לתמוה. "כי בגללו הרהרתי בתשובה" - ענה להם רבי איסר זלמן, והסביר את דבריו: "כאשר רבי שלום בא להזמין אותי לבר המצווה של בנו, הרהרתי: הוא חוגג בר מצווה לבנו, והרי זה עתה השתתפתי בחתונה שלו! הזמן עובר כה מהר, עלי להזדרז ולשוב בתשובה! ומתוך תחושות עמוקות של הכרת הטוב על הרהורי תשובה אלו, הטרחתי את עצמי לבוא לבר מצווה".

"ויאמר ה' אל משה אמר אל אהרן קח מטף ונטה ידך על מימי מצרים... (שמות ז', י"ט)"
מדת הכרת הטוב נלמדת מפרשתנו, שהרי במכות מצרים הקשורות ליאור או לעפר הארץ, צווה הקב"ה למשה שימנע מלעשות אותן, אלא יאמר לאהרן שיטה את ידו על מימי היאור או יכה על עפר הארץ, וזאת משום שהיאור עזר למשה, כאשר אמו הצפינה אותו שם בתיבה, ועפר הארץ הגן עליו כשהרג את המצרי, ולמדו מכאן חז"ל מדת ק"ו, אם לדומם נצטווה משה להכיר טובה, לאדם החי על אחת כמה וכמה שמצויים אנו להכיר טובה.

וביארו כבר בעלי המוסר, שמכאן אנו לומדים שמדת הכרת הטוב אינה רק משום שמן היושר להשיב טובה למי שמטיב עמנו, כי אם כן הרי היאור והעפר הדוממים, אינם חשים בטובה שעושה עמם משה, כאשר לא הוא המכה אלא אהרן, הם הרי כלל אינם מצפים להחזרת טובה מצדו של משה, אלא הכרת הטוב היא מעלה עבור מכיר הטובה, כי בזאת הוא קובע בנפשו מדות טובות.

ולפי זה אף נבין את שאמרו חז"ל: (משנת רבי אליעזר, פרשה ז'): "כל הכופר בטובתו של חברו סופו שיכפור בטובתו של הקב"ה", כי הכופר בטובתו של חברו, הרי חש הוא שחברו כלל לא עשה לו טובה, אלא זה מגיע לו, ואם כן חלילה גם כלפי הקב"ה, יקשה עליו להרגיש כי הוא חן אותו תמיד במתנת חנים, ואינו חייב לו כלום.

והדברים מבוארים בספר החינוך (מצוה ל"ג), שביאר כי מצוות כיבוד אב ואם, שורשה הוא להכיר טובה ולגמול חסד עם אביו ואמו, שהם סיבת היותו בעולם, ומסיים החינוך: "וכשיקבע זאת המידה בנפשו, יעלה ממנה להכיר טובת האל ברוך הוא, שהוא סיבתו וסיבת כל אבותיו עד אדם הראשון, ושהוציאו לאוויר העולם וספק צרכו כל ימיו, והעמידו על מתכנתו ושלמות אבריו, ונתן בו נפש יודעת ומשכלת, שאילולי הנפש שחננו האל, יהיה כסוס כפרד אין הבין, ויעריך במחשבתו כמה וכמה ראוי להיזהר בעבודתו ברוך הוא".

בצעירותו למד הגאון רבי אריה לוי זצ"ל בישיבת קמניץ, אצל בעל ה'ברכת שמואל', הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל. בחור מוכשר מאוד היה ר' אריה, וסברותיו הישירות היו לשם דבר בישיבה. ראש הישיבה, רבי ברוך בער, מאוד חיבב את רבי אריה, ומרוב אהבתו אליו אף קבע עמו חברותא מידי יום, וכך - עם חברותא שכזו - התקדם הנער להפליא.

יום אחד, בהפתעה מוחלטת, ניגש ר' אריה לרבי ברוך בער, ומודיע לו כי הוא עוזב את הישיבה ועובר ללמוד בישיבת וולאז'ין. "מה קרה?" - תמה רבי ברוך בער - "וכי אינך מרוצה מהחברותא איתי?", המשיך רבי ברוך בער להתפלל. "חלילה" - ענה לו ר' אריה - "הכל בסדר, אבל טעם כמוס עמי, ואני חייב לעבור ללמוד בישיבת וולאז'ין". רבי ברוך בער הצטער מאוד, הוא אף סבר שחבל לו לרבי אריה לעבור לישיבה אחרת, ולוותר על פריחתו

<< המשך מעמוד 9 | הרב אריה לייב סולומון

ולהתאמץ לשוב אליו. "שובו בנים שובבים", ע"י זיכור ועבודת ימי השובבים, אשר בהם זוכים ע"י 'חומר' - זה קל וחומר, 'ולבנים' - זה ליבון הלכתא, להוציא מקליפת מצרים כל הניצוצות שנפלו לשם. כל אחד לפי דרכו ודרגה דיילה, זוכים לגאולת הנפש וגאולת הגוף כהוגן. ולהרגיש נועם וקרבת ה' עוד בהאי עלמא, ובוודאי בעלמא דאתי.

(מתוך עלון 'אש החסידות'. מאמר מאת הרב אריה לייב סולומון)

תלמידי הבעש"ט הקדושים בדבריהם המאירים, איך כל אחד יכול לתקן דרכו ומעשיו ולזכות לאור באור החיים, "אור פני מלך חיים" בחיים חיות, להתעדן באהבתו ויראתו.

לזכות לכך שהמצוות שלו יהיו נעלות יותר, התפילה שלו תיראה אחרת, השבת תהיה "נועם הנשמות, עונג הרוחות ועדן הנפשות", וכל כולו ירגיש "קרבת אלוקים לי טוב". זה דורש מאמץ! נכון! זה לא בא ברגל - לתקן את הצריך תיקון. לשוב אל ה' מתוך הכרה כמה התרחקנו הימנו, ולהתחזק

ר' משה שמואל התחיל לדבר, ואף אחרי הפצרות רבות לכיוון עזרת הנשים להפסיק לדבר, הקולות והברקים לא שתקו, בעל השמחה שחרד לכבוד רבו, נעמד בצמוד לעזרת נשים ובקול גדול עמד וזעק: "הנשים מתבקשות או להשתתק או לצאת!..."

הרב בנימין גולד

"וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצאם אל בני ישראל" (שמות ו', י"ג)
וכתב רש"י: ציוה עליו לחלוק לו כבוד בדבריהם.

והדברים מעוררים תמיהה רבתי!! הרי פרעה זה הוכה עשר מכות על מעשיו האכזריים בבני ישראל, בין עשר המכות היו מכות שמשם גרמו לו בזיון רב מאד, ולא מצינו שבמכות ניצל פרעה כדי שלא יהיה לו בזיון, כמו בצפרדעים שכרכרו בבטנו ועוד, וא"כ מדוע כאן בדברם אליו, מצווים הם להיזהר איתו בדבור ולחלוק לו כבוד!?

רואים מכאן יסוד נפלא, מאיר לנו מרן הגר"ל חסמן זצוק"ל בספרו 'אור ה', הקב"ה מדקדק עם כל אדם שמגיע לו עונש, שלא יקבל יותר מהמגיע

לו, והכל בדקדוק רב עד מאד, גם הפושע והאכזר ביותר, כמו פרעה שקבל עשר מכות שגרמו לו ולעמו בזיון רב עד מאד, אך כשבאו לדבר אתו יש לחלוק לו כבוד בדיבור, יש להיזהר מלפגוע בו.

למדנדנו! עד כמה צריכים זהירות גדולה בענין זה של כבוד הזולת, גם למי שיש לנו טענות צודקות ביותר עליו ועל מעשיו, אבל אין שום היתר לפגוע באדם יותר ממה שמגיע לו על פי דין. ועל אחת כמה וכמה בכל אדם, שיש להיזהר עד מאד שלא לפגוע בו אפילו בדיבור קל, כי כבוד האדם הוא מדרגה נשגבה שיש להיזהר בה.

התורה בכמה מקומות מדגישה לנו ענין זה, וביותר בקרבן עני, שהתורה

אומרת (ויקרא ב, א-ב) "ונפש כי תקריב קרבן מנחה וכו' והביאה אל אהרון וגו'", וכתב בעל הטורים: בעוף ובמנחה לא כתוב "לפני ה'" כמו בבקר, לפי שעניים מביאים אותם ומתביישים להביאם לפני הכל, ולכך אמר "לאהרון ובניו", שיש להביא את קרבן העני שלא לפני כולם, אלא רק לפני אהרון ובניו כדי שלא יתבזה העני.

...

בספר 'אור דניאל' מביא מעשה במרן הגאון ר' חיים עוזר גרודז'ינסקי זצוק"ל, אשר נודע בגאונותו וצדקותו וכל העול של כלל ישראל היה על כתפיו ביתו היה פתוח תדיר לכל יהודי נוקק ואביון, גם מקובל היה שקבוצות-קבוצות של בחורים נהגו להיכנס אליו ולהשתעשע עמו בדברי תורה.

פעם בעת משא ומתן בדברי הגמרא במסכת יבמות, אמר לתלמידים שיש תוס' אחד במסכת יבמות דף נ' הנוגע בסוגיה שבה התפלפלו. קם אחד מגאוני התלמידים ואמר: "סליחה כבוד רבינו, התוס' הזה נמצא בדף נא'!". "לא", ענה הרב, "זה בדף נ'". והמשיך את השיעור, אך הבחור התעקש על דבריו, ותוך כדי ויכוח קם לעבר הספרייה לפתוח את הגמרא ולהוכיח את צדקתו לעיני כל התלמידים, הרב קם ממקומו ועצר את הבחור באומרו "וכי קל בעיניך לבייש יהודי?". חיוך של ניצחון עלה על שפתי התלמיד, הנה הוא צדק. מיד בהגיעו לשיבה פתח לעיני חבריו את הגמרא להוכיח את נצחוננו, לתדהמתו הרבה גילה שאכן הרב צדק, זה היה אמנם בדף נ' ולא בדף נא'. אז הבין התלמיד שהרב התכוון בעצם למנוע בושה מהתלמיד עצמו. איזו עדינות של זהירות בכבוד הזולת!!

עוד מסופר על מרן הגרמ"ש שפירא זצוק"ל, שהיה זהיר עד מאד בכבודו של כל יהודי, שפעם כשהשתתף בקידוש שערך אחד מתלמידיו לרגל שמחת בר המצוה של בנו, שבה השתתף ציבור גדול, התבקש ר' משה שמואל לשאת דברים לכבוד חתן בר המצוה ואביו תלמידו.

ר' משה שמואל התחיל לדבר, ואף אחרי הפצרות רבות לכיוון עזרת הנשים להפסיק לדבר, 'הקולות והברקים' לא שתקו, בעל השמחה שחרד לכבוד רבו, נעמד בצמוד לעזרת נשים ובקול גדול עמד וזעק: "הנשים מתבקשות או להשתתק או לצאת!".

כששמע זאת ר' משה שמואל חוורו פניו, והשתתק לכמה רגעים. לאחר מכן העלה חיוך על שפתיו ואמר "בעל השמחה התכוון בדבריו לומר לציבור הנשים, לצאת מהדיבור ולהכנס להקשבה...". ואז המשיך בדיבורו. כה הייתה גדולה חרדתו לכבוד הבריות, שלא הצליח להמשיך בדיבורו עד שמצא פתרון לדברי בעל השמחה, שלא תישמע מהם פגיעה בזולת...

לשאת עיניים בחופשיות כשאינני בטוח כי עיניי יישארו זכות ובטוחות?! הרבי הוסיף במתק לשונו: "הרי אם נבין כי גודל הנזק מראה לא ראוי, הוא כמו אבן הפוגעת בעדשת העין, כל בר דעת ייזהר ויישמר ולא ייקח סיכון כלשהו. והרי הנזק מראה אסורה גדול לאין ערוך!". העיניים הן כלי עדין ורגיש, כל ראייה אסורה או ספק אסורה - מסכנת אותנו. כשנצא לרחובה של עיר או כשיזדמן לפנינו עיתון כלשהו, בכל כניסה לחנות ולפני היחשפות לכלים טכנולוגיים מתקדמים, הבה נוודא כי העיניים יישארו בטוחות וזכות, שלא ייווצר בהן נזק חמור מאבן...

(מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' הרב קובלסקי)

<< המשך מעמוד 13 | הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

שבהחלטה ברורה ועקשנית - זה אפשרי, זה מעשי וזה מאוד מאוד כדאי! למה להשפיל עיניים בחדר המדרגות?

במשך שנים ארוכות, נהג מורי ורבי, כ"ק האדמו"ר מנדבורנה זי"ע, לעלות לביתו בעיניים מושפלות ארצה. גם כשכבר נכנס הביתה, נותר בעיניים מושפלות עד שווידא נאמנה כי אין מישהו זר בבית...

הדבר היה לפלא. ממה חושש הרבי בחדר המדרגות בבנין מגוריו? על שום מה הוא משפיל את עיניו בתוך ביתו פנימה?

לימים, שמעתי מהרבי זי"ע את הסיבה: "פעמים, מזדמנות לביתי אורחות מכל המינים והסוגים, הבאות לבקר את הרבנית. גם עוזרת הבית עשויה להיות בבית, בדיוק בשעה בה אני מגיע הביתה. איך אני יכול להרים את העיניים כשאינני בטוח שהסביבה סטרילית מכל מראה אסור? איך אני יכול

איזו אבן בורחת מחומץ? האם מותר להכניס ולהוציא בשבת מרשות לרשות ע"י מגנט?

כשיותן בתוך החומץ, ואבן עזרא ז"ל קורא אותה 'אבן הבורח מן החומץ', ואנכי ראיתיו בעיני סובב והולך בתוך החומץ ויפן כה וכה".
ועיי"ש, עוד שיש אבן אחת, כשיותן על מקום שערות האדם, כגון ראשו וזקנו, יוסר השיער ולא יגדל עוד לעולם שום שיער, וכשיתן על ראש קרחה יגדל שיער כדרך כל אדם, והוא מפליא לעשות שני הפכים בנושא אחד, יתברך האל עושה פלא וישתבח אדון הנפלאות.
וגבי אבן שנשברת על משולש ע"י ס' פרדס רמונים (לרבי שם טוב אבן שפרוט ממגורשי ספרד דף לו.), שיש אבן שכאשר תעבור על משולש תישבר [ודלא כפירוש "מחוקקי יהודה" (לר' יהודה קרלינסקי) על האבן עזרא שמות שם, שפי' שאבן זו כל מה שתשבור אותה תעלה משולשת מג' רוחתיה, אפי' אם תשבור אותה לחתיכות קטנות].

ובשו"ת חוות יאיר (לרבי יאיר חיים בכרך זצ"ל נפטר בשנת ה' אלפים תס"ב 1702 סימן רלג) השיב לאדם ששאלו בענינים התמוהים שבש"ס: "ואני תמה על תמיהתך, בתמהך על דברים שהם חוץ לטבע, וא"כ היה לך לתמוה על ענין כשפים גופיהו, ויותר היה לך לתמוה על דג 'רעמארא', שאמרו עליו שבנגיעתו מעכב ומונע לספינה גדולה מליך, אף שאינו רק זרת אורכו וזרת רוחבו כמו שכתבו החוקרים, וכן מה שמצאו דג שמרדים את יד הצד אותן, ומ"מ היה לך לתמוה על סגולות ופלאות הנמצאות בבעלי חיים וצמחים ודוממים, לאלפים ורבבות, הנראים בכל יום כמשיכת אבן השואבת ויציא אש מהאבן". [ועיי' עוד במילואים לס' אמרות טהורות חיזוניות ופנימיות לרבי יהודה החסיד, מאמר ב שהרחיב בזה - ומשם נעזרתי]

ועיי' בשו"ת הר צבי (להגרצ"פ פרנק זצ"ל או"ח ח"א סי' קלב), שדן בעובדא שהיה בברית מילה שחל בשבת, וכשהביאו התינוק על ידי נכרי לבית הכנסת, ותחבו אצל הילד גם הסכין של מילה כדי שהנכרי יכניס גם הסכין לתוך בית הכנסת, ולבסוף מצאו את הסכין שנפל ברה"ר סמוך לפתח בית הכנסת, והנכרי הלך לדרכו, והנה שם בבית הכנסת נזדמן להם מכשיר מגנטי, והורה להם בעל הוראה להניחו על סף בית הכנסת כדי שימשוך בכוחו השואב את הסכין לתוך הפתח, וטעמו ונימוקו עמו שאין זה אלא גרמא, ויש להתיר בשבת ובפרט לצורך מצוה, ועיי"ש שמצדד דהוי כמכניסו בידיים. [ועיי' שו"ת חלקת יעקב (או"ח סי' קע) שדן בזה, וכן בספר הזכרון לרבי משה ליפשיץ זצ"ל (ניו יורק תשנ"ו - עמ' תשל"א תשל"ה)]

"וַיִּקְרָא גַם פְּרֻעָה לְחֻקֵּימָי וְלִמְכַשְׁפִּים וַיַּעֲשׂוּ גַם הֵם חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם בְּלִהְטֵיהֶם" (שמות ז', י"א)

באבן עזרא (הפירוש הקצר) כ': "שאנשי שקול הדעת חשבו בלבם לדעת זה הפלא, שהשם הסיר יבושת המטה, ודברו על הבלוע (מטה אהרן שבלע מטוּסם), דברים שבדו הם, והם לא ידעו כי חכמתם תתבלע, כי 'קדוש ישראל התוו', רק אנחנו נאמין כי כן היה, ולא נחפש איך היה, כי הנה בתולדת דברים רבים לא ידעום חכמי העולם כאבן המושכת הברזל, גם הבורחת מהחומץ, והמשמעת קול, והמלקטת תבן, והדג המרעיש", ע"כ.

ועיי' אבן עזרא (להלן כח, ט) על אבן ה"אחלמה" שבחושן, שכל מי שהאבן

היא באצבעו לעולם יראה חלומות, ואין לתמוה על זה, כי כח ימצא בתולדת כל אבן ואבן, כי יש אבן שמושכת את הברזל, והמעמדת את הדם והבורחת מהחומץ והנשברת לעולם על משולש. על אבן שמעמידה את הדם, כ' רבינו בחיי (להלן כח, טו) לגבי אבן "ישפה" שבחושן, שהיא כלולה מגוונים הרבה, אדומה שחורה ירוקה, וסגולת האבן הזאת לעצור הדם, ונתנה לבנימין [היא אבנו בחושן]

לפי שנשתנה לבו לגוונים הרבה, וחשב מחשבות במכירתו של יוסף אם יגלה הדבר לאביו אם לא, ואעפ"כ נתגבר על יצרו והיה מעצור לרוחו, ולא גלה הדבר לאביו, ולכך נתנה לו האבן הזאת [א"ה - אולי י"ל שכיון שסגולה לעצור את הדם, הייתה לו לעזור לעצור את תשוקתו ורצונו, ולא גלגלות לאביו את דבר המכירה].

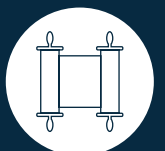
ובענין אבן שבורחת מהחומץ, כ' בספר הברית (לרבי פנחס אליהו מוילנא ח"א מאמר י"ב איכות הדומם פ"ג) "שיש אבן המתנועע והולך אנה ואנה

קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

- מדוע יש תפילות שנראה לכאורה שאינן מתקבלות?
- מה הייתה שליחותו של משה אל פרעה?
- מדוע שתק איוב, כשפרעה התייעץ עמו על השלכת ילדי ישראל ליאור?
- מי היה המצרי 'הירא את דבר ה' אשר הניס את מקנהו לבתים?

השאלות
בפרשת
השבוע

האם אפשר לעשות 'היתר עיסקא' עם מי שאינו שומר מצוות?

חובת שבועה על המתעסק אם לא הרוויח • שבועת השותפים ב'היתר עיסקא' • סעיף הנאמנות ב'היתר עיסקא'

דף מה:

יסודות 'היתר עיסקא'

האם התחייבות להישבע נחשב ריבית ויש לדון לפי השיטה שלא תקנו שבועת השותפים בעיסקא, א"כ ב'היתר עיסקא' המקובל, שמתנה שלא יהיה נאמן אלא בשבועה, הוא התחייבות של המקבל יותר ממה שמחוייב על פי הדין, וא"כ איך מותר להתחייב כך? וראיתי בספר 'מלבושי יו"ט' (חו"מ סי' א'), שעמד בזה וכתב שלשיטת שפוטרים עיסקא משבועה, אסור להתחייב שלא יהא נאמן אלא בשבועה, שהתחייבות זו היא ריבית עבור חלק ההלוואה, שאם לא היה מלווה לו - לא היה מסכים להתחייב יותר מן הדין, אלא שהמנהג המקובל ע"פ הפוסקים שצריך להישבע על הרווח, הוא משום שנקטו לעיקר כדעת הסוברים שחייבים שבועה מתקנת חכמים כמו כל שותפים.

אכן כתב המלבושי יו"ט, שהנתיבות המשפט שם סובר שאין בזה חשש, וגם לשיטת שפוטרים משבועת השותפים, אין איסור אם מקבל על עצמו שלא יהא נאמן אלא בשבועה.

ונראה טעמו דמכיון שאינו מתחייב ממון בתנאי זה, שהרי בידו להישבע ולהפטר, אין חשש ריבית במה שהנותן מבטח את עצמו שלא ישקר לומר שלא הרוויח בשעה שהרוויח. להלכה, הסכמת הפוסקים ב'היתר עיסקא' הנהוגה בזמנינו, שמתחייבים שבועה על הרווח, ואם לא הרוויח אך אינו רוצה להישבע אפילו על אמת, חייב לשלם את האחוזים שקבעו, ואין זו ריבית כיון שלא מכריחים אותו לשלם, שהרי יש לו אפשרות להישבע אלא שהוא מעדיף לשלם מאשר להישבע.

'היתר עיסקא' למי שלא שומר מצוות

דנו פוסקי זמנינו, האם אפשר לעשות 'היתר עיסקא' עם מי שאינו שומר מצוות, והוא חשוד על השבועה, שכיון שבשעת נתינת הכסף ידוע שהמקבל לא יוכל להישבע, ובטוח ישלם את האחוזים שקצבו בין ירוויח ובין לא ירוויח, והנידון רק כשמלווה לאדם חשוד, אבל כשהנותן הוא חשוד מותר לעשות 'היתר עיסקא' כיון שהמקבל, שהוא שומר מצוות, יהיה נאמן בשבועה. בספר 'ברית פנחס' (פרק כ' ס"כ), כתב שנכון לא לעשות 'היתר עיסקא' עם אדם שהוא חשוד על השבועה, ובדיעבד יש למיקל על מה שיסמוך, ויעוי' שם בהערה כמה ישוים יש ע"ז, ובספר 'נתיבות שלום' כתב, שיוסיף שאם אין אפשרות להישבע יהי נאמן בהצגת ספרי חשבונות ובאישור רואה חשבון.

תקנת 'היתר עיסקא' שתקנו גדולי הפוסקים להינצל מאיסור ריבית, שהנותן מקבל אחריות על חצי מהקרן במקרה של הפסד ח"ו, והתוספת שקצבו שהמקבל יתן לנותן, לדוגמא ארבע אחוז שנתית, הוא מכלל הרווחים שהכסף המושקע אמור להניב, ולכן אין בזה ריבית, כיון שהנותן מקבל את הרווח מחלק הכסף שבאחריותו.

כדי שהנותן לא יפסיד את כספו, תקנו הפוסקים סעיף נאמנות, שהמקבל מתחייב שלא יהיה נאמן על הפסד הקרן, אלא על פי עדים כשרים. ואם יטען שלא היו רווחים ואינו נותן את האחוזים שקצבו, יהיה נאמן בלא עדים, אבל ע"י שישבע שבועה חמורה בבית דין. ובוה יוצא שגם אם לא היה רווח, ואף אם חס ושלום יפסד הקרן, עדיין חייב המקבל בכל הסכום כולל

התוספת של האחוזים שקבעו, כל זמן שלא הוכיח בהוכחות הנ"ל, עדים על הקרן ושבועה חמורה על הרווח. ואין בזה איסור ריבית, כיון שכל זמן שלא הוכיח באופן המוסכם חייב על פי דין, ואם ירצה להביא ראיות בעדים ושבועה, הרשות בידו להביא ולהפטר, ומה שמשלם מחוסר הוכחות זהו חיובו מן הדין ואין זו ריבית. זהו העיקרון של 'היתר עיסקא', וכמובן שא"א לקצוב אחוזים גבוהים שאין סיכוי שירוויח מהכסף בזמן מועט.

שבועת השותפים ב'היתר עיסקא'

עתה נבאר מסוגייתנו מהו יסוד השבועה שקבעו על מקבל העיסקא. בגמרא מבואר (דף מה:), שחכמים תקנו על שותף שעוסק בחלק השותפות שחייב להישבע שלא לקח מהעסק מעבר למגיע לו, כיון שדרך אנשים שמורים היתר לעצמם לקחת מהעסק, כיון שטרחו בו.

ונחלקו הראשונים, האם גם מי שמקבל מעות בעיסקא חייב להישבע שבועת השותפים, או כיון שמקבל שכר טירחה אינו מורה היתר לקחת שלא כדין ואינו צריך להישבע. והובא ברמ"א חו"מ (סי' צ"ג, ס"ד).

חוויה רוחנית יומית

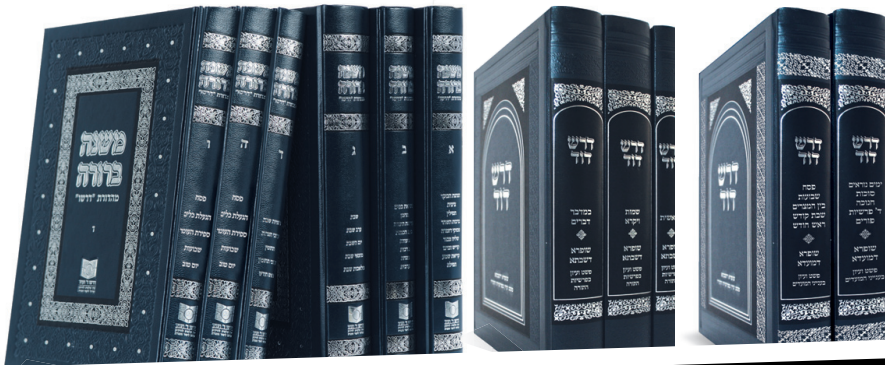
מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

50.000 ₪ וחבי

ארגון 'אחינו ו'דרשו' מזמינים אותך להיות שותף מגוון רחב של כלי כסף, וכל ספרי 'דרשו' עד לשווי של ובנוסף קבל כרטיסי הגרלה להגרלה

להלן מגוון אפשרויות

<p>מתנה בשווי 533 ש"ח מסלול מס' 15</p> <p>בתרומה ע"ס 23 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 414 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר 'חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו' ספר 'חפץ חיים' כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף 2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p> <p>מתנה בשווי 533 ש"ח</p>	<p>מתנה בשווי 514 ש"ח מסלול מס' 3</p> <p>בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר ספר 'חפץ חיים' 'דרש דוד מועדים' 2 כרכים סכין לחלות מְקֻסָּף 2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p> <p>מתנה בשווי 514 ש"ח</p>	<p>מתנה בשווי 508 ש"ח מסלול מס' 14</p> <p>בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון' סכין לחלות מְקֻסָּף 2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p> <p>מתנה בשווי 508 ש"ח</p>	<p>מתנה בשווי 320 ש"ח מסלול מס' 1</p> <p>בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים סה"כ 240 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר בהוצאת 'דרשו' כרטיס להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p> <p>מתנה בשווי 320 ש"ח</p>
--	--	--	--

להשתתפות וקבלת המתנות מוקד

לת מתנות מיד!

בזיכוי הרבים, ולזכות מיידית במתנות יקרות ערך: 1.052 ש"ח. על כל תרומה חודשית מ-20 ש"ח ומעלה. הגדולה בשווי 50.000 ש"ח.

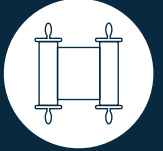
התרומות וקבלת המתנות:

מתנה בשווי 1.052 ש"ח מסלול מס' 16	מתנה בשווי 1.052 ש"ח מסלול מס' 7	מתנה בשווי 650 ש"ח מסלול מס' 6	מתנה בשווי 594 ש"ח מסלול מס' 5
בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים	בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים	בתרומה ע"ס 27 ש"ח לחודש 18X חודשים	בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 700 ש"ח	סה"כ 700 ש"ח	סה"כ 486 ש"ח	סה"כ 450 ש"ח
מקבלים:	מקבלים:	מקבלים:	מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר	סט 'משנה ברורה' מהודר	סט 'משנה ברורה' מהודר	'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'	'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'	גביע יוקרתי מְקֻסָּף	גביע יוקרתי מְקֻסָּף
סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון'	ספר 'חפץ חיים'	גביע יוקרתי מְקֻסָּף	כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
גביע יוקרתי מְקֻסָּף	הספר החדש 'מועד לדוד'	4 כרטיסים להגרלה הגדולה	סכין לחלות מְקֻסָּף
כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף	גביע יוקרתי מְקֻסָּף	50.000 ש"ח	5 כרטיסים להגרלה הגדולה
סכין לחלות מְקֻסָּף	כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף		50.000 ש"ח
7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח	סכין לחלות מְקֻסָּף		
	7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח		
מתנה בשווי 1.052 ש"ח	מתנה בשווי 1.052 ש"ח	מתנה בשווי 650 ש"ח	מתנה בשווי 594 ש"ח

'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000

סיכום שבועי בדרך היומית בהלכה

ממתי ניתן לאכול סעודה שלישית? מדוע מותר לשתות בשבת לפני שחרית ללא קידוש? איסור שתיית המים ב'בין השמשות' של יציאת השבת

סעודות שבת

- נאמר בגמרא: "כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת? שלוש... וכל המקיים שלוש סעודות בשבת, ניצול משלוש פורעניות: מחבלו של משיח, ומדינה של גיהנום, וממלחמת גוג ומגוג".
- זמן אכילת סעודת היום בשבת - מי שנהנה מהקדמת הסעודה, וכגון שהוא כבר רעב, יקדים אותה, ומי שנהנה מאיחור הסעודה, כגון שהוא עדיין שבע מסעודת הלילה, יאכל בשעה מאוחרת.
- זמן סעודה שלישית - מזמן מנחה גדולה ואילך, ולפני כן אין יוצאים ידי חובת הסעודה. ולדעת השולחן ערוך, חובה להתפלל מנחה לפני סעודה שלישית, וגם לדעת הרמ"א ראוי לנהוג כן.
- אם נמשכה סעודת הבוקר בשבת עד שהגיע זמן מנחה גדולה, שבו כבר ניתן לאכול סעודה שלישית, לא יאכל סעודה שלישית מיד לאחר הסעודה השנייה.
- יש מהראשונים שסובר שצריך לשתות יין באמצע כל סעודה משלוש הסעודות של שבת, מפני כבוד השבת. וראוי לנהוג כדבריו. ולשם כך די בשתיית מעט יין, ואין צורך בשתיית רביעית.
- בכל סעודת פת שאדם אוכל בשבת, צריך לברך 'המוציא' על 'לחם משנה', ואף אם אוכל יותר משלוש סעודות. ואם אין לו 'לחם משנה', יאכל שלוש סעודות (בלבד) ללא לחם משנה.

קידושא רבה

- מי שאין ברשותו יין, 'חמיר מדינה', או פת, לקדש עליהם: בליל שבת - אם יודע שעד חצות הלילה יוכל לקדש, ימתין; ואם לא, רשאי לאכול ללא קידוש. וכן ביום השבת - יאכל ללא קידוש.
- חובת הקידוש בשבת בבוקר, חלה רק בשעה הראויה לסעודה, ולפיכך מותר לשתות כרגיל לפני תפילת שחרית, כיון שאין זה זמן סעודה.

מאה ברכות בשבת

- דוד המלך עליו השלום תיקן לברך בכל יום מאה ברכות. בשבת מברך כל אדם לפחות שמונים ברכות, וחובה להשלים את מספר מאה הברכות על ידי אכילת מאכלים נוספים, וברכות הריח.
- אסור לגרום ל'ברכה שאינה צריכה' לצורך השלמת מאה ברכות בשבת; ובשעת הדחק ניתן לצאת ידי חובה בשמיעת הברכות בקריאת התורה וההפטרה, ואף באמירת "אין כאלקינו".

הלכות שבת שונות

- חכמינו ז"ל אסרו להתפלל בשבת על צורכי רפואה ופרנסה וכדומה. אולם, חולה שיש בו סכנה, אשר סכנתו מיידי, דהיינו ששקפת לו סכנה בשבת עצמה - מותר להתפלל עליו בשבת כביום חול.
- מעיקר הדין מותר להתענות 'תענית חלום' בשבת. אולם, יש אומרים שאין היתר זה אלא כשראה את החלום שלוש פעמים, ויש אומרים שבזמן הזה אין להתענות כלל בשבת. ובכל מקרה, היתר זה אינו אלא כשנפשו עגומה עליו מִפְּחַד החלום. ויש שהורה שבזמננו לכל הדעות אסור להתענות תענית חלום בשבת.
- אמרו חכמינו ז"ל: "לא ניתנו שבתות אלא לעסוק בהן בדברי תורה", כלומר, שאף אלו שבימות החול אינם מרבים לעסוק בתורה, יהיה להם פנאי בשבת לעסוק בה.
- יש מהראשונים שאסרו - על פי דברי חכמינו ז"ל - שתיית מים ב'בין השמשות' של יציאת השבת; ויש אומרים שהאיסור הוא רק במים שבנהרות, ולא במים שאובים שבבית, כגון מים שבבבוקים.